

EDDASSI

TARTU PÄEVALEHT

Nr. 97 (12224)

Kolmapäev, 25. aprill 1990

Ilmub 1948. a. maist. Hind 3 kop.

OLI KÕVA EESTI ASI...

Esmaspäev oli jüri- ja karjalaskepäev. Tallinnas korraldati kella kaheksast üheksani õhtul Eestimaa RRI pompöösne rahvaüritus.

Tartu Roheine Kontor oli kutsunud tartlasi kella veerand kümneks Barclay platsile jürituld tegema. Täpselt lubatud ajal (21.15) süüdati praegu Tartus asuva sõjalennuväe koondise staabi ees jüriöö tuled, s.o. pruuni kuue ja rohelise plastmasskiivriga hernehirmutus (mis pidi sümboliseerima NA-d) ja prügi-kastist fabritseeritud tuleurn. Rahvas hulgas süüdati küünlad ja tšrvikud.

Helibussist kutsuti üles kor-raks kätte tasuma unetute õfde eest, mida on tartlastele võimaldanud siin peša teinud punakotkad. Ja läkski lahti. Taoti potikaasi, käristati kõristeid, puhuti pasunat, vilistati ja lärmati niisama. Keegi viskas staabi ukse ette lõhkepaki, mis tegi ilmatuma jumaka. Suuremat lärmi jätkus umbes kümneks minutiks. Siis rääkis Heno Sarv mikrofonid midagi jüripäevast. Mida, ei olnud päris täpselt kuulda, sest otse kroonumaja ees lärmati ja kolistati natuke väiksema hooaga edasi.

Helibussist lasti paar kiiremat lugu. Mass oli nõutu ja lärmas. Helibussist sooviti head tšõd ja õeidi, et see kõik oli õppeüleštõus. Kell oli 21.55.

Noored püüdsid murul tantsu teha ja vabadust nõuda. Enamik publikust hakkas laiali minema. Keegi arvas, et viimane aeg on siin mässu teha, muidu kägistatakse Leedu ära. Musta särgikuga teismelise kisas: «Rahvas, lähme lennuväljale!»

Kolksatusega lendas põõsa alla õllepudel.

Raekoja kell lõi veerand ühtteist. Raekoja ees seisis jõuk käratsevaid teismelisi. Kalle Kulbok proovis neid veenda: «Mõistlikud poisid lähivad nüüd koju! Kes veel magada ei taha, võivad liikuda mööda Emajõe kallast ujula poole.»

«Ujumiseks on vesi praegu külm,» karjus keegi.

«Noored on ainsad õiged inimesed, nad peavad mässu tegema! Vabadust!» lõugas teine sell, ise keskmiselt õõtsudes.

«Mehed, lähme sõjakomissariaadi juurde,» lõugas keegi juba vähemalt kümnendat korda.

Mööda kõnniteed patseeris kaks kõhukat miilitsaohvitseri.

Umbes pool üksteist oli viiekümnepealine teismeliste jõuk sõjakomissariaadi ees.

Kõigepealt prooviti uksest sisse saada. See oli kindlalt lukus. Prooviti ühe suurema kiviga. Ei aidanud. Siis visati see mehine kivi korrapidajaruumi aknasse. Kivile jäid õnneks ette trellid. Sõjakomissariaadi korrapidaja kapten Igor Strašnov lubas tulistada. Jõuk tõmbus tagasi ja hakkas eemalt kividega loopima. Kapten Strašnov palus miilitsalt abi kell 22.37 ja kell 22.50. Miilitsapatrull jõudis kohale kell 23.07. Miilits arvas, et alaealised võiksid koju minna. Teismelised loivasidki aeglaselt laiali. Sõjakomissariaadil oli lõhutud viis akent.

Kapten Igor Strašnov: «Ma ei tulistanud, ma olen ise isa ja mul on vanemad ja mul oli neist lastest ja nende vanematest kahju. Instruksioon lubab relva kasutada, kui objekti või korrapidajat rünnatakse.»

Aga kui kellelgi oleks õnnestunud siseneda?

«Siis ma oleksin pidanud teda tulistama.»

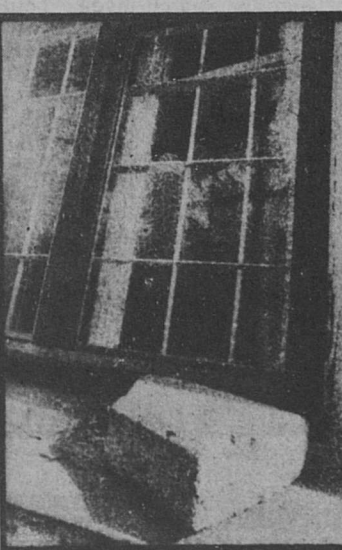
Eile hommikul jõudsid raportid Tartu sõjakomissariaadi ründamisest Tallinna, Riiga, Moskvasse. Riiaist helistati ja küsiti, kas Tartu sõjakomissariaat vajab täiendavat kaitset. Tartust esialgu keelduti. Riia lubas järele mõelda.

Sõjakomissar Ants Laane-ots: «Kui rikutakse seadusi ühelt poolt, siis tehakse seda kohe ka teiselt poolt. Nüüd on sõjaväel olemas ettekäänd, et Eestis on ohtlik ja ta on sunnitud end siin kaitsma. Fakti, et sõjakomissariaati rünnati, saab tõlgendada nii ja teisiti. Iga asja on ju võimalik suureks puhuda, te teate seda isegi. Meie ütleme, et lõhuti 5 akent, aga vene lehed võivad nädala pärast kirjutada, et terve maja põletati maha.»

Praegu said armeevõimud, interrindlased ja Kreml' enda kätte kõva trumbi. Ja asja ees, teist taga. Ma ei oska muud arvata, kui et õõsel toimunu ei olnud muud kui ehtne provokatsioon.»

Kui keegi tahab edaspidigi keset linna karistamatult püjäänitseda, siis võtke vabasse kätte sinimustvalge ja hüüdke aeg-ajalt mürgeldamise vahele «Eesti vabaks!» ja «Okupandid väljal!».

PEETER TALI

Ain Protsini ja Malev Toome fotod

LEEDU ETTEVÕTTED HAKKAVAD SEISKUMA

Leedus õitsevad toomingad ja kukub kägu. Ei hakanud lugema, mitu korda ta seal metsaservas kukkus. Sest mine seda kukkumist tea.

Läti—Leedu piiril oli rahulik. Ei miilitsaid, ei sõjaväelasi, ei piiriposte. Sõdalasi ei näinud ka Kaunases ega Vilniuses. Vaid Panevežyses lonkis salk tšõriietes lendureid väsinult ringi.

Leetu sõitsin teadmisega, et seal pole kütust. See torkas liikluses ka kohe silma. Esmaspäeva kohta oli magistraalteedel ja linnades väga vähe sõidukeid liikumas. Ka inimesi kõndis tänavatel suhteliselt vähe ja nad olid üsna mornid.

Kaunase eraettevõtjate elu on praegu lausa kibe. Enam ei saa kusagilt toorainet, pole bensiini, gaasi, masuuti, ehitusmaterjali. Kaunase tellisetehase

mõned tsehhid seisavad juba nädalapäevad. Seiskumas on soojuselektrijaam. Arvatakse, et nädala pärast tekib suuri raskusi vooluga. Elektrinaid Soojuselektrijaamal saab paari päeva pärast kütus otsa.

Panevežyses oli pensiiinjärjekord üle 700 meetri pikk. Liiguvad kuulujutud, et mõnede Leedu numbritega veokite paakidest on Venemaal kütus välja lastud.

Leedus saab erasõiduki kohta osta 30 liitrit bensiini kuus. Läti on aga asi veelgi hullem. Näiteks Valmieras pole juba nädal aega erasõidukitele üldse bensiini müüdud.

Ühisettevõtte «Info-Tec» korraldas Vilniuses arvutite, paljundusaparatuuride ja teiste elektrooniliste kantseleitarvete näituse. Loomulikult ei andud firmade «Aeg-Olympia»,

TRÜKKALID MUUDAVAD TRÜKIGRAAFIKUID

Õfsetpaber, millele Eestis raamatuid trükitakse, kipub otsa saama. 20. aprilliks polnud mingit märki, et paberitootjad oleks meile teiseks kvartaliks ette nähtud paberikogused teele lähendanud, ja nii otsustati ümber mängida raamatute trükkimise järjekord. «Eesti Raamat» seiskas tööd Endel Nirgi «Teelise ja tähtedega» ning kiirendas Tallinna Raamatutrükikojas laotud «Gulagi arhipelaagi» I köitmise algust Tartu Trükikojas. Ka «Valguses» vaadatakse raamatute trükkimise järjekorda läbi ja antakse eelistus tasuvamatele ja nõutavamatele trükistele. Kirjastused ja trükikojad tahavad maksu mis maksab oma töötajatele palga välja maksta ning seetõttu peavad kahjumiga trükised kõrvale astuma.

Et foto- ja muude materjalide varusid võimalikult otsustavalt ära kasutada, kaalutakse Tartu Trükikojas ka väikesetiraažiliste trükiste saatust.

Kultuuriministeriumis on asutud selgitama, kas tööd takistab mingi ametkondlik boikott või mõjutab tootjaid asjaolu, et Moskva kaudu arveldamisel on rahad toppama jäänud.

IVAR JÕESAAR

«Profex Electronic» ja «Hawlett Packard» esindajatele Leetu sõitmiseks viisasid. Üks veokitais näitusele saadetud kaup kasti tollis täielikult maha laadida ja siis uuesti peale tõsta. Neile ebaseeldivustele vaatamata oli näitusel päris palju uudistajaid. Eriti tunti huvi firma «Profex Electronic» arvutite vastu, sest need on ühed odavamad Euroopas.

Leedu ettevõtted on rahalistes raskustes. Arved ühest ettevõttest teise liiguvad ligi 50 päeva. See tähendab, et kauba eest laekub raha alles kahe kuu pärast. Eriti aeglased on raha ülekandmisega äripartnerid Valgevenest. Neilt laekuvat raha isegi aeglasemalt kui Moskvas. Häiritud on ka väliskaubandus. Valuutapoe «Vilbara» Lääne-Saksa partner ei saa Moskvas välismaajanduspangast kätte oma raha. Juba on nad ettevaatlikud oma kauba tarnimisega Leedusse. Leedu ettevõtted ei saa enam saata oma kaupu üle piiri, toll lihtsalt ei lase neid läbi.

Leedulased on üsna pessimistlikud. Prognoositakse, et kuu aja pärast on tagavarad otsas ja suurem osa ettevõtetest on sunnitud töö lõpetama. Blokeeritud on Klaipeda mere-sadam. Seni pole erilist abi loota ka Euroopa riikidelt. See teeb leedulased eriti kurvaks. Sellegipoolest kinnitasid kõik, kellega kokku sain, et alla anda ei kavatseta. «See oleks Leedu viimane ja lõplik alistumine, kui me praegu oma iseiseisvumistaotlustest loobuksime.» Nii ütles 50-aastane hallipäine mees, kelle lapsepõlv möödus sundkorras kaugel Siberimaal.

Vilnius — Tartu. 23.—24. aprill.

HANNES TAMME

EESTI LINNADE LIIT TULEKUL

Eile hommikul kogunesid Tartu Inseneride Majja Eesti linnade volikogude esimehed, linnapead ja alevivanemad. Aruteluks tuli Eesti Linnade Liidu taastamine. Liit likvideeriti 17. augustil 1940 noore okupatsioonivalitsuse määrusega. Tänavu 1. märtsil see määrus tühistati.

Milline on loodava liidu eesmärk? Taastamise algatajaid, Tartu linnapea Toomas Mendelson arvas: põhiliseks peaks saama kohalike omavalitsuste esindamine ja nende õiguste eest seismine valitsuse ja ülemnõukogu ees. Milliseid funktsioone liit veel peab kandma, selgub tegevuses.

Võrdluseks ja järelemõtlemiseks oli hea kuulata Soome Linnade Liidu peasekretäri Heikki Telakivi sõnavõttu. Soomes tegutseb nii linnade kui maakondade liit, lisaks veel rootsikeelsete maakondade ühendus. Liidud on enda peale võtnud kogu kohaliku omava-

litsuse kaadri koolitamise, samuti saavad väikelinnad tellida liidult konsultante ja eksperte. Liidust on loomulikult rohkem huvitatud väikelinnad, kellel pole raha suure ametnikeaparaadi ülalpidamiseks. Liit esindab linnu ka parlamendis ning valvab, et linnade õigusi ei ahistataks seadusandlusega.

Eesti Linnade Liidu taastamiseks kokku kutsutav linnade päev saab teoks ilmselt maikuu lõpul, kui on valitud esindajad alevitest ja linnadest. Ja veel — vaatamata üldisematele poliitilistele erimeelsustele olid eile kohal ka Narva ja Kohtla-Järve linnapead.

HANNES ASTOK

KELLELE MUULASTEST ON EESTI KODUMAA?

Eestimaal elavate muulaste suhtumisest meie maasse ja rahvasse valitsevad mitmesugused, puhuti vastakad arvamused. Väidetakse, et siin sündinud muulased on valdavalt Eesti ellu integreerunud. Mitte sugugi harvad pole ka seisukohavõtted, mille kohaselt peaaegu kõik muulased, olenemata sellest, on nad sündinud siin või mujal, elanud Eestis lühemat või pikemat aega, jäävad põlisrahvale, tema muredele ja taotlustele kaugeks, võõraks või koguni vaenulikuks.

Püüame neid küsimusi pisut lähemalt vaadelda EMSI egiidi all mullu novembris ja detsembris korraldatud üle-eestilise küsitluse (924 intervjuud), alusel.

Eesti muulastest on vähem kui kolmandik (27%) siin sündinud. Neist 39% peab oma ainsaks kodumaaks Eestit.

hul vaid 63%; 17% sooviks meelsasti luua uue (järjekordest) kodu kusagil N. Liidu ja täpselt sama palju siirduks

Tabel 1.

	Eestis		
	kuni 10 a. (20%)	11 a. või kauem (53%)	sündinud (27%)
KODUMAAS PEAB ainult Eestit (28%)	13	24	53
Eestit ja NLi (48%) ainult NLi (24%)	58	40	54
	39	36	7

7% tunnistab oma kodumaana ainult N. Liitu (vt. tabelit 1).

Viimatimainitud kontingendi (sellesama 7%) veendumustes kajastub kirkalt ideoloogiakasvatust. On ju viimase ajani propageeritud ideaali, mille kohaselt kõigi nõukogude inimeste kodumaaks on terve N. Liit ja kõik nõukogude inimesed peavad end igal pool N. Liidus tundma ühtviisi kodus (teiste sõnadega: ühtviisi kodutuna).

Vahepealne kontingent (need, kes kodumaaks peavad samavõrd tervet N. Liitu kui Eestit) on kõigis vaadeldud kolmes rühmas esindatud kõige arvukamalt.

Olenevalt Maarjamaal elamise ajast on Eestisse kui kodumaasse suhtumine ootuspäraselt erinev. Siinjuures ei tohi aga unustada, et integreerimine meie väikese vabariigi ellu on toimunud liidukeskse, nõukogude ühiskodu propaganda taustal.

Püüdes selgitada, mil määral kodumaa mõiste on seotud valmisolekuga praegusest elupaigast lahkuda, jõudsimme mõneti üllatavale tulemusele. 94% Eestit oma koduks pidajatest ei taha siit kuhugi mujale elama minna, 3% asuks ümber mõnda teise NLi piirkonda ja sama palju välismaale.

NLi ja Eestit võrdselt kodumaaks tunnistajatest 88% ei taha mujale suunduda, 7% valiks võimaluse korral uue kodu NLi ja 5% välismaal.

Viimasesse rühma («moj adres ne dom i ne ulitsa...») kuuluvatest inimestest on praeguse elupaigaga täiesti ra-

hoopis välismaale(!). Võrdluseks: eestlastest ei taha siit lahkuda 93%, vaid 2% oleks valmis elama mõnes muus NLi paikkonnas ja 5% välismaal.

Eestimaad oma koduks pidavate muulaste osakaal varieerub ka piirkonniti. Kirde-Eestis tunnistab Eestit oma ainsa kodumaana 40% (ainuüksi N. Liitu peab selleks 23%), Harjumaal (koos Tallinnaga) on samal seisukohal vaid 15% (N. Liitu mainib kodumaana 31%). Muude paikkondade elanikest nimetas ainsa kodumaana Eestit 32% ja N. Liitu vaid 11%.

Maal ja keskmise suurusega linnades on inimesed oma kodumaa määratlemisel üsna üksmeelsed. Tallinn moodustab aga erandi. Pealinnas on Eestit kodumaaks pidavaid muulasi kõige vähem vaid 17% (Eestis keskmiselt 28%).

Proovigem lühidalt tutvustada ka Eestit koduks pidavate inimeste

POLIITILISI VAATEID.

Alustame hinnangust praegusele režiimile (vt. tabel 2).

Kõige kriitilisemad praeguse režiimi suhtes on end Eestimaaga samastavad inimesed, kõige soovivamad ennast N. Liidu kodanikuna määratlejad. Vaevamata lugejat täpsete arvandmetega, esitame järgnevalt mõningaid üldisi tulemusi.

Võrreldes Eestimaas oma praegust ja tulevast kodu nägevate inimeste vaateid N. Liidule orienteeruvate kodanike omadega selgus, et esimeste seas on kaks korda rohkem neid, kes peavad kirikut ja Rahvarinnet väga vajalikuks. Suhtumine NLKP-sse on see-

vastu tunduvalt kriitilisem. Ka nõuavad nad energilisemalt muutusi praeguses elukorralduses. Oluliselt tagasihoidlikum (kuigi eestlastega võrreldes ikkagi hirmuäratavalt suur) on nende militaarne hoiak (suhtumine sõjaväike) ja hukkamõistvam ka hinnang vägivalda kasutamise suhtes teiste riikide (Ungari '56, Tšehhoslovakkia '68, Afganistan) ja oma kodanike «kõrralekutsumiseks» (Tbilisi '89).

Eripära täheldame ka hoiakuis EESTI VABADUSVÕITLUSE SUHTES.

Eestisse kui kodumaasse suhtumine seostub huviga põlisrahva saatuse vastu; sellega seostub sõna parimas mõttes internatsionaalne meelelaad.

Nii tunneb Eestimaad oma koduks pidavatest inimestest vaid 13% huvi ainult venelaste probleemide vastu, 70% aga huvitub nii eestlastele kui ka venelastele elulistest küsimustest. Võrdlusrühmas (kel kodumaaks N. Liit) on vastavad arvud küllalt kõnekad — 40% ja 47%, s.t. venekesksus on tunduvalt suurem.

Suhtumist eestlaste põhilise taotluse näeme järgmisest tabelist (vt. tabel 3).

Erinevalt näevad võrreldavad rühmad tulevikku Eestit. Kolmandik ainult Eestit kodumaaks pidavatest eelistab meil Soome-sugust riiklikku korraldust (eestlastest 83%). Arvestatavat tuge sellele variandile leiame ka tervet N. Liitu oma koduks pidajate hulgas — 27% on selle arenguteega nõus. (See tõik haakub juba eespool esitatud tõdemusega, et just selle kontingendi seas on välismaa-orientatsioon küllaltki tugev.)

Märkimist väärib lahknemine on hinnang praegusele Eesti staatusel: Eestit oma koduks pidajatest on sellega rahul 3%, liidukesksetest inimestest 15%.

Milliseid samme peetakse otstarbekaks Eestile riikliku iseseisvuse taotlemisel? Sellele küsimusele antud vastused kinnitasid N. Liidule orienteerunute suuremat alahoidlikkust, sagedamini soovitatakse oodata, kuni keskvoim ise selle probleemi otsustab. Eestikeskisel positsioonil oli just see, kes ühinesid väitega «mõnikord on vajalik tegutseda demokraatlike eesmärkide nimel ka NLi vananenud seadusi trotsides».

Nagu küsitluse tulemused osutasid, et too muulaste siin sündimine ja üleskasvatamine iseenesest kaasa Eestit pidamist oma kodumaaks, kuigi sellele soodustavat mõju vastava hoiaku kujunemisele ei saa eitada.

Teiseks sunnib end peale järeldusi, et ainuüksi NLi oma kodumaaks tunnistamisega kaasneb väga sageli venekesksus ning huvipuudus väikerahva elu ja saatuse vastu. Tihtilugu on enda ainult

TATARI AJALEHT KAITSEB LEEDUT

Leedu. Baltikum. Miski ei õhuta nüüd suurvenelaste rahvuslikku uhkust rohkem kui need sõnad. «Isamaa on hädaohus!» kostab kõikjal. Mõistagi ohtlike sisevaenlaste «Sajudise» ja Leedu Ülemnõukogu tõttu.

20. märtsil kandis KTV üle Vilniuse miitingu. Üle kogu Nõukogude Liidu kajasid üleskutsed hukka mõista Leedu Ülemnõukogu konstitutsioonivastane aktsioon. Sõnavõttud olid ülimalt emotsionaalsed, ühemõttelised. Käputäis intelligente olla haaranud võimu ning tahtvat Leedut Nõukogude Liidu koosseisust lahtri rebida ja kapitalismi põrgusse paisata.

Miitingul kõlanud sõnade taga peitusid kahtlemata kellegi huvid. Millised jõud siis kõnelejat taga seisid ja mida nad taotlesid?

Need olid Interrinne ja Leedu Kommunistlik Partei NLKP platvormil. Nemad muretsesid kõige rohkem selle pärast, kuidas päästa leedu rahvast sotsialismi heaolust kapitalismi orjusesse langemast. Ent närväärne on hirmutada kapitalistliku eksploatatsiooniga riigis, kus rubla maksab 15 kopikat, mille eest on raske midagi osta. Seda enam, et me

oleme jõudnud arusaamisele turu vajalikkusest, mis ilma eraomanduse, konkurentsi ja tööpuuduseta pole mõeldav. Niisiis tuleb pseudokommunistlike illusioonidega hüvasti jätta.

Miitingu taga seisab vana partei- ja riigiparaat, kes on kaotanud võimu ja kes üritab nüüd külvata vaenu, tõugata Leedu kodusõja piirile, et taastada oma võim ja privileegid. Miitingu korraldajad kaitsevad oma võimu, mitte sotsialismi Leedus.

Gruusias, Aserbaidžaanis, Baltikumis ja Moldaavias toimuv ei tohi me näha mingeid sotsialismi vastaste ja perestroika vaenlaste salase pitsusi. Muidu jääb vene rahvas alatiseks mängima suurriikliku kolonisaatori häbistavat rolli. Ja kui me juba nii siiralt Lenini poole tagasi pöörduda tahame, siis tuletagem meelde, et 1918. aastal ei lugenud ta, kui palju Poola ja Soome Venemaale võlgu on.

Leedu rahvas peab ise otsustama, millist teed minna.

N. BOTŠKANOV
(Almetjevsk)
Ajalehest
«Sovetskaja Tatarija»
MARTA TELGUS

Tabel 2.

Kas nõustute väitega, et praeguse nõukogude režiimis on säilitatud stalinlik vägivaldse sotsialismi põhiolemus?

	ainult Eestit	Eestit ja NLi	ainult NLi
Ei nõustu	33	49	52
Ei oska hinnata	47	38	40
Nõustun	20	13	8

Tabel 3.

Kuidas suhtute Eesti rahva taotluse saada vabaks N. Liidu alluvusest?

	ainult Eestit	Eestit ja NLi	ainult NLi
Olen selle vastu ja takistan, nagu suudan	3	5	11
Ei poolda, kuid takistama ei hakka	16	30	41
Ükskõik	8	3	3
Pooldan, kuid aktiivselt mõjutama ei hakka	58	52	41
Teen kõik selle saavutamiseks	15	10	4

suure kodumaa kodanikuks pidamine kattevarjuks, igatahes ei kaasne sellega sugugi alati kodumaa-armastust. Ei saa mainimata jätta selle rühma imperiumimeelsust ja soodumust jõe rakendamiseks nende suhtes, kes nende arvates või-

vad ohustada NLi eksisteerimist praegusel kujul. Ja lõpuks: ka Eestimaad oma koduks pidavate muulaste hoiakud on õige kaugel põlisrahva meelelaadist.

HANS HANSEN

15

Vangide mõjutuseks kasutati peale kartsa ja puuri ka teisi vahendeid. Eriti raskesti

mõjus kirjablokaad. Kodustelt sõpradelt saadatud kirju ei antud vangile lihtsalt kätte. Tihti harrastati sellist kasvatusmeetodit kuude kaupa. Minugi puhul oli see õige sagedane. Esimese poolteise aasta jooksul, mil KGB kostitas mind piitsaga, sain ma oma abikaasalt väga harva mõne kirja kätte. Ometi kirjutas ta väga regulaarselt. Kiusati ka sellega, et ei lastud minul koju kirjutada. Õige tihti kutsuti laagri tsensori juurde ja see andis valmiskirjutatud kirja tagasi, sõnades: «Kirjas on varem kokkulepitud kood,» ja lisas: «Peate kirja ümber kirjutama.» Muidugi ei vaevunud keegi seletama, milles see kood seisnes. Seaduse järgi tohtis kuus kirjutada 2 kirja ja piiramatul arvul neid saada, kuid selle seaduse raken-damisel puudus igasugune

garantii. Laagrivõimud toimisid nii, nagu julgeolek neile ette kirjutas. Ma ei saanud ühtegi sõprade kirja kätte, samuti mitte väliseestlaste saadatud.

Vangide elu üheks ebameeldivamaks tegemise mooduseks oli vangide vaheliste tülide õhutamine. Kuna KGB oli täpselmad andmed iga kinni-peatava kohta, siis tunti nende nõrku ja tugevaid külgi. Provokatorite-nuhkide kaudu levitati kuuldusi, et vange omavahel riidu ajada. Tihti see ka õnnestus. KGB ei põlanud levitamast ka otsest vallet. Ukraina Helsingi grupi esimehele Mikola Rudenkole näitas julgeoleku operatiivvolinik fotot, millel oli M. Rudenko 20 aastat noorem abikaasa pikantses poosis armeenlasega. Viimasel oli pildil hiiglasuur stguorgan. Foto osutus võltsi-

tuks. Varsti saadeti Mikola Rudenko abikaasa samuti laagrisse — Mordvamaale.

«Hingepüüdjad»

Iga poliitvangi jaoks oli asukohamaa KGB määratud ühe oma töötaja kuraatoriks. Viimase ülesandeks oli aidata «eriti ohtlikul riiklikul kurjategijal» saada õigeks nõukogude inimeseks — homo soveticuseks. Laagris nimetati neid ametimehi hingepüüdjateks. Igal aastal, tavaliselt kevadel-suvel, võtsid hingepüüdjad ette matku oma hoolealuste juurde laagrisse. Mõnikord, kui hoole alla võetud vang ilmutas mingeid paranemismärke, tihenesid kuraatorite reisi-laagrisse.

Eesti KGB oli mu saatuse pärast väga «mures» ja minulegi oli määratud vastav hool-

daja. Selleks oli julgeoleku kapten Juri Tšaštšin. Esimese külastusreisi Permi võttis ta ette 1983. a. kevadel. Hiljem selgus, et see umbes 30-aastane eesti keelt veidi tõnkav mees oli mu kuraatoriks määratud juba 1982. a. Siis alustas ta ka mu Pärnus elavate vanemate ja abikaasa töötlemist soovitud suunas. Mäletan, 1983. a. esimestel kuudel sain emalt kirja ja seal seisid, et tehku ma kõik selleks, et laagrist koju saaksin. Muidugi, kust teadis vaene naine, et see «kõik tegemine» tähendanuks seda, et ma pidanuks sovjetivõimu käest armu paluma. Kirjutama vastava patukahetsuskirja nõukogude ajakirjanduses avaldamiseks. Eelnevalt oli Tšaštšin koos Pärnu KGB ülema Milderiga mu isaga vestelnud.

(Järgneb.)

Toimetus: 202 400 Tartu, Gildi 1, pk. 63.

Peatoimetaja Mart Kadastik. Tegevtoimetaja Vahur Kalmre ja sekretariaat 3 33 53, majandustoimetus (juhataja Hannes Tamme) 3 33 52 ja 3 33 51, poliitkatoimetus (juhataja Ivar Kostabi) 3 16 20 ja 3 38 75, kultuuri- ja haridustoimetus (juhataja Ivi Drikkit) 3 29 23 ja 3 14 48, uudistetoimetus (juhataja Raimu Hanson) 3 30 75 ja 3 20 70, kirjandetoimetus (juhataja Andrus Esko) 3 30 75, «Herilane» 3 33 48, sporditoimetus 3 16 20, keel ja korrektuur 3 35 34, kuulutused (9.30-14) 3 45 44.

Ilmub 6 korda nädalas. Majandav firma «Postimees», Tartu, Gildi 1, telefon 3 12 13. Arveldusarve Tartu Kommertspangas 1345111.

PRIVILEEGIDE LÖPP

Seni kehtinud korra kohaselt olid linnaelanikud kaupluste ning teenindus- ja meditsiinasutuste teenuste kasutajaina jagatud väga mitmesse klassi.

Meil on 11 gruppi inimesi (Suure Isamaasõja invaliidid ja naisveteranid, personaalpäensionärid, NLKP veteranid, NSV Liidu Ülemnõukogu saadikud jne.), kes olid eriteenindamisel. Neil oli defitsiitsete toiduainete etetellimise võimalus, nad said ravimeid kas hinnaalandusega või päris tasuta, neil oli õigus ette tellida tööstuskaupu.

18 gruppi inimesi (NSV Liidu ja sotsialistliku töö kangelased, kuulsuse ja töökuulsuse ordeni kolme järguga autasustatud, Suure Isamaasõja veteranid, Leningradi blokaadist osavõtnud, NSV Liidu ja Eesti NSV Ülemnõukogu saadikud jne.) võisid lasta end teenindada väljaspool järjekorda.

Teenindamisel eelistatavate isikute kategooriaid on pidevalt laiendatud. Ühenduses nõukogude võimu inimsusvastaste kuritegude avalikustamisega ja represseeritute rehabilitatsiooniga on pakutud, et neilegi laieneksid eelnimetatud soodustused. Kaupade ja teenuste vähesuse ja kehvuse tõttu on aga sotsiaalselt ebaõiglane eelistada ühtesid isikuid teistele. Nii on erikaupluste klient võinud osta 20,6 korda rohkem viinereid, 16,4 korda rohkem taimerarvasu, 11,1 korda rohkem konservpiima ja 7,1 korda rohkem lahustuvat kohvi kui linna keskmine elanik. Tegelikult peaksid need numbrid olema isegi mõnevõrra suuremad, sest tavalise sortimendiga kauplustest ostavad nimetatud kaupu märkimisväärses koguses ka need, kes tegelikult ei ole Tartu elanikud.

Eeltoodud arvestades otsustas Tartu linnavolikogu:

1. Peatada kõigi isikute kategooriate senikehtinud soodustused eritõenditega eeljärjekorras teenindamisel kauplustes, teenindusettevõtetes, meditsiinasutustes, hoivukassades jm. alates 14. maist.

2. Korraldada ümber linnaelanike erikontingendi teenindamiseks määratud kauplused ja apteegid ning nende osakonnad kaupade tavalise sortimendiga müügikohtadeks alates 14. maist.

3. Linnavalitsusel töötada välja üldpõhimõtted ja kord korraldada I ja II grupp ning lapsinvaliidid, üksikvanurite (üle 75-aastased ning 60–75 aastased eritingimustel) ja lapsesõrskete (4 ja rohkema alla 16-aastase lapse) perede teenindamiseks ja rakendada neid Tartus alates 14. maist.

4. Nägemisinvalidide ja diabeetikute teenindamise senine kord jätta muutmata.

Praegu on meie linnas 330 I grupi invaliidi, 400 kehaliste puuetega II ja III

grupi invaliidi, 225 lapsinvaliidi, 235 lapsrikast peret. Üksikvanurite (inimesed, kelle puudub abikaasa ja kes ei ela oma lastega koos) arv vajab veel täpsustamist.

Üksikvanur võib olla ka noorem kui 75-aastane, kuid siis on nõutav meditsiinasutuse vastav alatine või ajutine tõend, mis kinnitab, et tal on järjekorradades seismine tervisliku seisundi tõttu vastunäidustatud.

Nimetatud otsuse jõustumisel kaob ära tõenditega etteminek üksikõik millises järjekorras.

Volikogu otsuse kolmandas punktis määratletud elanike uue teenindamise täpse korra töötab välja linnavalitsus koos oma osakondadega, kuid põhimõtteliselt on teenindamine planeeritud kas etetellimisele, kaupade või teenuste kojutoimetamisele või teenuste saamisele kindlal nädalapäeval ja kellaaegade vahemikul vastavalt etteregistreerimisele teenindusasutuses. Olenevalt sellest, kas soodustust saab üksikisik või terve perekond, on ka ette tellitavate kaupade kogus diferentseeritud.

Igal soodustust saaval isikul on õigus olla teenindatud oma kodule kõige lähemates teenindusasutustes ja kauplustes. Nimetatud otsuse kohaselt ei ole soodustuste saajail ülejäänud inimeste suhtes eelistust, vaid nad saavad humanitaarsele ja demokraatlikule ühiskonnale omast abi, mis on tingitud nende tervislikust seisundist, kõrgest eest või suurest laste arvust.

Volikogu otsus ei puuduta diabeetikute varustamist neile vajalike toidukaupadega, samuti soodustusi, mis tehakse vanureid ja invaliide abistavate hooldusõdedele.

Olen sügavalt veendunud, et ka valdav osa ühel või teisel pool sõdinud Suure Isamaasõja veterane ning alusetult represseeritud kiidab nimetatud otsuse heaks. Langevad ju väga paljud neist oma vanusega nende hulka, keda volikogu antud otsus soosib. Ülejäänute kohta arvan, et iga inimese suurim vara on tema hea tervis.

HENN ELMET,
linnavalikogu liige

RAHVASAADIKUD SEAVAD END SISSE

Reedel oli võimalus vestelda Ülemnõukogu saadiku Tartumaa mehe KALJU KOGAAGA.

Millised on teie esimesed saadikutundmused?

Saadikuna on minu tööriitm hoopiski teine kui «Avangardi» kolhoosi peaneergeetikuna. Majandis läksin 8-ks tööle, istung algab 10. Tinglikult võib istungit etenduseks nimetada. Sest enne toimuvad nõ. proovid, igasugused arupidamised ja kaalumised, kuidas millise otsuse puhul käituda. Saadik teeb mõtte-tööd hommikust hilja õhtuni.

Millisesse komisjoni kuulute?

Olen Ants Veetõusme komisjonis, see on majanduskomisjon. Tema on oma ala professionaal. Majanduse vereringe on ju raha.

Muljed ministrite valimisest?

Minu meelest see praegune protseduur õige polnud. Kui valisime peaministri, siis peaksime teda ka nii palju usaldama, et laseme tal luua oma meeskonna, kellega ta koos tööle hakkab. Võibolla oleks võinud kogu kabineti korraga hääletusele panna.

Agas mitmete eluvaldkondade kuluarist kostab läbi, et ametkondade sees ei olnud praeguse valkuga rahul.

Praegu on vaja meeskonda, kes ajab ühiskondlikku, üldist reformipoliitikat, üldriiklikust mastaabis. Praegu ei saa taga ajada oma ametkondlike huvide, korraldada elu iseenda jaoks. Kriteeriumid on hetkel teised. Pole tark aina võidelda tagajärgedega. Tuleb asuda põhjuste kallale.

Kas praegune meeskond teie arvates suudab seda?

Edgar Savisaar tahab sellistest noortest juhtidest kabinetti, kus ministrid pole vanast veel läbi imunud, kel on nooruse energiat ja kes valdavad hästi oma ala.

Kui teie valijatel tekib parlamendipoliitika suhtes küsimusi või tahavad nad oma saadikutele millestki märku anda, kuidas nad saavad ühendust. Kus ja millal?

Saadiku nädala tööajast on selline: 3 päeva istungid ÜN-is, 2 päeva töö komisjonides ja valijatega. Praegu pole saadikud ennast veel kindlalt sisse seadnud. Endises kommunaalministeeriumi hoones käib praegu remont, see saab ÜN-i haldushooneks, kus hakkavad töötama ka komisjonid. Siis on oma kabinetid ja telefoninumbrid. Ka Tallinnas elamise koht pole praegu kindel. Kui see täpsustub, on ka telefoninumber anda. Aga kui keegi soovib mulle midagi edasi öelda, minuga kõnelda, siis palun, minu praegused kontaktelefonid: Tartus

19535 alates neljapäevast nädala lõpuni, Tallinnas 60 67 54 informatsioon istungite ajal Toompeal.

Olen otsustanud nii, et IGA KUU KOLMANDAL NELJAPÄEVAL OLEN KELLA 10-11 ST TARTU MAAKONNAVALITSUSE MAJAS, RIIA 15. Edaspidi, vastavalt kokkuleppele, ootan oma valijaid ka Kallastel ja Rannus, sest minu valijad on ju järvest järveni — Peipsist Võrtsuni.

Siis kui kiire külviaeg on läbi ja heina veel ei tehta, teeme koos volikogu esimehe Peep Tarrega ringsõidu mööda Tartum ad.

Raplas loodi Maakondade Volikogude Liit. Mis seda tingis? Mood või vajadus?

Haldusreform on meil seisunud. Kui süveneda omavalitsuse seadusesse, siis on seal väljakuulutatud, et riikliku valitsemise ja omavalitsuse vastutolu on juba algusest sinna sisse programmeeritud. Tekib huvid põrkumine. Maavanem lähtub riigiseadustest, maakonnavolikogu rahva elulistest vajadustest ja soovidest. Maakonnavolikogude liit on heatahtlik jõudude koostamine maaelanike huvide kaitseks. Kordan, me pole kellegi vastu, vaid kaitsel. Maakonnavolikogud soovivad saada üksteise käest infot, häid kogemusi, et mitte hakata oma kodus jalgratast leiutama.

Mis on veel lähemad ülesanded, mille kallal tööle asute?

Majanduskomisjon keskendub omandisuhetele. Piltlikult öeldes: omandiseadus paneb taldriku õigetpidi lauale. Käsilise võetakse maareform ja ettevõtluse küsimused.

Mul on siin kohvris kaasas nädalavahetuse töö — riigikontrolli seaduse projekt. Ärge ajage segamini. Riigikontroll ei ole see mis oli rahvakontroll. Riigikontroll on ÜN-ile alluv majanduskontrolli teostav organ. Loodav organ pole mitte isikute karistamiseks, vaid olukorra fikseerimiseks, firmade töö abistamiseks ja parandamiseks. Riigikontroll tegutseb igas normaalse majandusega riigis.

Rahvasaadikul on vaja otsustada nii paljude tähtsate asjade üle. Kust võtate selleks tarkuse?

Muidugi on vaja palju tööd teha, konsulteerida. Kuid lähitule tuleb ikkagi tervest mõtlemisest, loodus- ja majandusseadustest.

Kelle mõistus on terve? Kes määrab kriteeriumi?

Maalt tuleb terve mõistus ja mõtlemine. Loodus ei andesta kabinetilollusi. Ükskord maksab kõige võltsi eest valusalt kätte.

ENE PUUSEM?

FOTOGALERII TEGI UKSED VALLA

Läinud reedel oli Tartu kultuurielus elev sündmus: rahvakohtu maja keldris avas ukseid Tartu fotoklubi fotokelder. Kohale oli tulnud hulk fotomehi jt. kultuurinimesi Tartust ja mujaltki Eestist. Kõlistati šampanjakaase, vaadati Tallinna Raevanglast toodud aktifotonäitusi, kiideti ja tänati fotoklubi asjamehi ning linna ja mitmete asutuste juhate, kelle abita jäänuks galerii olemata. Eriti rõhutas Vallo Kalamees ehituskooperatiivi «Tulevik» ja selle juhi Juri Sobljutsovi tööd.

Pastor Eenok Haamer pühises vastse kultuuriasutuse sisse ja andis ka fotomeestele oma õnnistuse. Sündmuse tähistamine jätkus kultuurihoides.

Tartu fotoklubi on kultuurihoides alluvuses olnud 28 aastat. Nüüd uuenuend oludes on fotoklubi alates 26. märtsist iseseisev asutus. Iseseisvus pole aga kerge kanda, seepärast on fotomeestel ja linna kultuuriosakonnal fotogaleriige suured plaanid. Juba avamise päevast alates on galeriist võimalik osta Tartu ja Eesti fotograafide autorifotoseid. Näitusmüük, ja mitte ainult fotoalane, peaks elavdama Tartu kultuurielu.

Avamisel prooviti ära ka

keldri naturaallillide lembe-line akustika. Edaspidi on mõte korraldada keldris luule- ja slaidiprogramme koos salongimuusika või džässiga. Ning koostada Lõuna-Eesti fotofond...

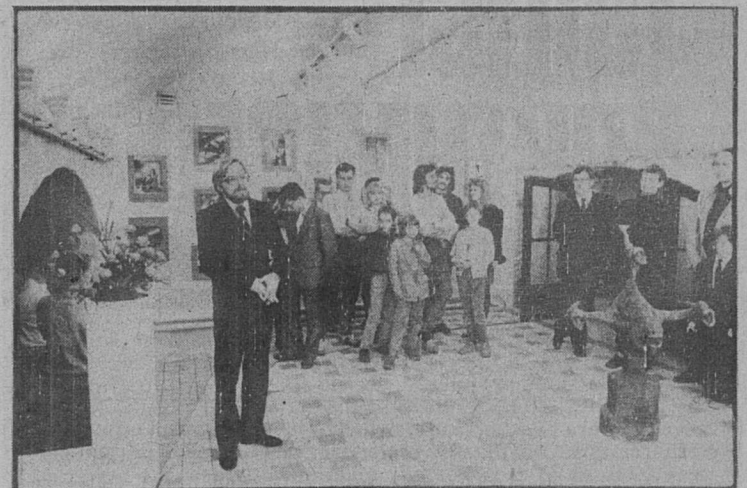
Praegu on fotomeeste käes pooled arhitekt Olavi Vaheri projekteeritud keldriruumidest. See keldriosa, kuhu on mõeldud laborid, puhkenurk ja tööruumid, on esialgu teise firma käes. Kui kelder täielikult välja ehitatud saadakse, on võimalik ka linnarahvale fotoõpet korraldada.

Maikus tahetakse fotogaleriis, mille aadress on Ülikooli 5, välja panna tuntud Soti fotograafi Ken Reynolds'i salapärase maastikufotode näitus. Galerii on avatud kell 11–18, välja arvatud teisipäeval.

Fotokeldri fassaad mõjub kindlasti värskena kõrvalmajade rääma taustal. Noored mehed, kes avamispäeva õhtul kinnist ust käisid katsumas, hindasid selle «kohviku» välise pildi väga tallinlikuks.

IVAR JÕESAAR

Ain Protsini foto

20 TONNI VEE JA TAEVA VAHEL

Tartu Jõesadamis jõudis esmaspäeval kätte kauaoodatud hetk, kahe kaldal seisva Valgevene päritoluga tiiburlaeva juurde tulid ujukraana ja puksiir «Baikal». Meestel oli kindel kavatsus laevad vette tõsta. Kuid ega see nii kiiresti läinudki, nagu kõrval-

seisja võis oletada. Üks laev kaalub 20 tonni. Seetõttu tuli kraana kere tagumisse ossa 20 tonni vett pumbata. Kui see töö tehtud sai, oli tööpäev läbi. «Polesje» kaptenmehaanik Enn Soovik pajatas: «Meil lastakse laev esimest korda vette. Alused toodi Valgevenest

raudteeplatvormil kohale, nad olid osaliselt demontereeritud. Sügisel kulus uuesti kokkuseadmiseks kuu aega, kevadel tuli kolm nädalat tööd otsa.»

«Polesje» võtab pardale 53 inimest. Süvis on 1,1 m, sõidab veidi rohkem kui 71 km/t.

Teise laeva juures oli tegev kaptenmehaanik Valter Ojamäe, kes on aastaid «Raketaga» sõitnud: «Uus laev maksab 300 000 rubla, «Raketa» maksis omal ajal 127 000 rubla. Jõel sõitmiseks on «Polesje» ideaalne. Eks varsti selgu, kuidas ta Peipsil käitub. Esimene proovisõit tuleb teha koos registri esindajaga.»

Eile hommikul vahetati traavers ja seejärel tõsteti «Polesje» vette, 20 tonni raskune laev kõikus mõni aeg vee ja taevas vahel.

Reisijateveoga tahetakse algust teha 30. aprillil, «Polesje» teeb siis kaks sõitu Piirissaarde ja tagasi. 1. mail sõidavad Poola restauraatorid Pihkvasse ekskursioneerile. «Koidula» hakkab koorseerima Tartu—Kabina liini.

GUNNAR KULDVERE

Meelis Loki foto

Mis juhtus ingerlastega?

Ingerlased on pärit Ingerimaalt, ajaloolis-etnograafilisest piirkonnast, mis Soome lahe äärest ulatub Olhava (Волхов) jõeni ning Narva jõest Laadoga järveni. Juba 5000 aastat tagasi elasid sellel maal läänemeresoome rahvad, kes kõnelesid lähedasi keelemurdeid. Ingerimaa oli maismaasild Eesti, Soome ja Karjala vahel.

Ingerimaa põlisasukad olid vadjalased, kellest esimesed teated pärinevad 9. sajandil kirjutatud kroonikatest. Hansa-aegses Novgorodis oli Tšuu-di tänav, mis viis välja Vadja teele. 1478. aastal, kui Moskva suurvürst Ivan III vallutas Suur-Novgorodi, sai tuntuks ka Vadja viiendik. See oli maa-ala Novgorodimaast Narva lahe ja Laadoga järveni.

11. sajandist alates elavad Vadjamaal isurid, Neva ja Inkerere jõe (Ижора) äärde elama asunud karjalaste järglased. Isuriteks hakati kutsuma karjalasi, kes pärast 1323. aastal Rootsi ja Novgorodimaa vahel sõlmitud Pähkinasaare rahulepingut jäid Novgorodimaa mõjuvälja.

Järgnevate sajandite jooksul sai Vadjamaast sõdade tallermaa, kust Rootsi ja Vene võimvõitluses tahtsid oma osa saada ka Saksa ristiriitlised. Pärast 1617. aastal sõlmitud

Stolbovo rahulepingut liideti Vadjamaa Rootsi kuningriigiga. Bojaaride ja munkadega koos lahkusid ka õigeusklikud talupojad, Vene võimud saatsid nad sise-Venemaale sõdadest tühjaks jäänud küladesse.

Vadjalaste ja isurite ning vahepeal tekkida jõudnud idaslaavlaste (kriviitide ja sloveenide) tühjaks jäänud talud püüdis Rootsi kuningriik asustada Saksa kolonistidega. See ettevõtmine jäi sama tulutuks nagu rootsi soost talupoegade suunamine siia Soome lahe äärde.

Maaharijad tulid ise, tulid Savo ja Äyräpää kihelkondadest. Savolased olid Viiburi kandi karjalased, kes juba 1580-ndatel aastatel olid hakanud välja rändama ida- ja lõunapoolsematele aladele. 2/3 ingerisoomlastest peab end savokate järeltulijateks. Äyrämöised tulid Karjala maakitsuse keskkohast ja sulasid hiljem ühte savokatega.

Rootsi kuningakojas kutsuti Vadjamaad Ingermanlandiks ja nii ongi 17. sajandist alates nimi Vadjamaa käibelt kadunud. Kohalikest vadjalastest ja isuritest ning savokatest ja äyrämöistest hakkaski kujunema etniline kooslus, keda Ingerimaa järgi hakati kutsuma ingerlasteks. Segunemist soodustas luterlik kogukond ja soomekeelne õpetus.

Põhjasõja käigus 1702. aastal vallutas Peeter I Ingerimaa Venemaale ja 1704. aastal moodustas vallutatud maal Ингерманландская губерния. Ingerisoomlaste käekäik hakkas nüüd-ülejäädud soomlaste omast märgatavalt erinema. Seda põhjustas eelkõige maa-rahva (ingerlased olid ju põlularijad ja karjakasvatjad) pärisorjastamine, vene külade rajamine soomlaste asualadele ning Sankt-Peterburgi linna ehitamine Nyeni kohale otse Ingerimaa südamesse.

Erinev keel ja usutunnistus aitas ingerisoomlastel säilitada oma elujõudu. Kohe pärast pärisorjuse kaotamist 1861. aastal elavnes haridustegevus ja seltsielu: 1863. aastal avati Kalppana õpetajate seminar, tekkisid laulukoorid ja seltsid, rahvaraamatukogud ja 1870. aastal oma, soomekeelne ajakirjandus. 1899. aastal peeti Skuuritsa Puutostis esimene Ingeri laulupidu, kus esmakordselt kõlas Mooses Putroni kirjutatud Ingeri hümn.

Soome sugu rahvas tegi tööd, kasvas ja kosus. 1917. aastal elas Ingerimaal üle 140 000 soomlast. Kätte oli jõudnud suurte lootuste aeg — levis iseseisvusliikumine, kavatseti omariiklust. Kuid Venemaal puhkenud Kodusõja käigus pages üle 8000 inimese Soome, üle 1000 tuli Eestisse.

20. veebruaril 1920 sõlmitud Tartu rahuga sai killuke Ingerimaa (300 km²) Eesti Vabariigi koosseisu. 14. oktoobril 1920 Soome ja Venemaa rahulepinguga lubati Petrogradi kubermangu ingerlastele laialdasi õigusi, rahvusautonoomiat.

1926. aasta rahvaloenduse järgi elas Nõukogude Liidus 153 000 inimest, kes pidas soome keelt oma emakeeleks. Ingerlasi arvatakse nende seas olevat 119 000, valdavalt maa-

rahvas, kes oma talusaadusi turustas Leningradis. Oblastis oli üle 60 soome rahvusnõukogu, ilmusid soomekeelsed päevalehed ja raamatud. Koolid, raadio ja haldusaparatuur olid soomekeelsed.

1928. aastal algasid koos sundkollektiviseerimisega repressioonid: Karjalasse, Hibiinidesse, Kasahstani ja Kesk-Aasiasse küüditati 18 000 ingerlast. 1935.—1936. aastal saadeti veel 27 000 inimest Kaspia taha, Uuralitesse, Siberisse, Kesk-Aasiasse. 1937. aastal suleti kõik soomekeelsed koolid, likvideeriti luteriusu kirikud, kirjastused ja raadio.

Teise maailmasõja ajal, 1942. aastal viidi Siberisse veel 30 000 Ingerimaa elaniku. Sakslaste hõivatud alale jäi 65 000 ja Oranienbaumi kotti ligi 2000 soome keelt kõnelevat inimest.

1943. aastal tekkis võimalus Eesti kaudu Soome minna. Ajavahemikus 23. märtsist 1943 kuni 31. oktoobrini 1944 lahkuski 63 227 ingerlast oma kodumaalt. Ingerimaale jäi neid 4000 ja Eestisse asus 3000 inimest.

Soome—Nõukogude vahe-rahva põhjal nõuti põgeniku koju tagasi. Vaikkala raudteejaama kaudu jõudsid eselonid Nõukogude Liitu. Lubatud kodukülla ei pääsenud keegi, sest nende kodud olid juba hõivatud Venemaalt, Valgevenest ja Ukrainast tulnud uusasukatega. Ingerisoomlastele oli määratud kodumaaks ala Kalinini oblastist Sverdlovski oblastini, vastavalt sellele, kuidas eselonid peatusid.

Et alles jääda, pidi varjama oma päritolu, sellega kaasnes paratamatult assimileerumine. Õigus elukohta valida, see tähendab ka õigus tulla tagasi oma koju, sai võimalikuks alles 1956. aastal. Palju oli lääne poole tulijaid ja väga

suur osa neist valis oma uueks kodumaaks Eestimaa, mis etnilise ja kultuurilise keskkonna poolest oli lähedasem kui sõja järel muutunud Ingerimaa.

1989. aastal elas Eestis 16 568 soomlast, kellest enamik on Ingerimaa päritoluga. Nendest 37% peab oma emakeeleks soome keelt ja 36% eesti keelt, ülejäänud on venestunud.

Tartu ligi 2000 ingerlasest koondunud 411 inimest. Praegu kulgeb seltsi elu teisel aastaringil — asutamiskoosolek oli 1988. aasta 22. oktoobril. Sellest ajast peale võib tähelepanelik «Edasi» lugeja märgata seltsi aktiivset tegevust õige mitmel alal, olgu siin märksõnadeks aastapäevaball või vastlakarneval, jumalateenistus või pühapäevakool, huviringid, keelekursused või sõjamehed Heimo pataljonist.

Vägivaldsetele ja pikkadele reisidele asist vara ingerlased kaasa võtta ei saanud, küll aga vaimuvara. Ja seda on soomluse elujõud suutnud kanda läbi mitmete vintsutuste. Hinges on hoitud esivanemate laulud, pillilood, tantsud. Taas on eluõiguse saanud oma rahvuslik käsitöö.

Tule Ingerisoomlaste Seltsi tegevust tutvustavale puhkeõhtule ja sa näed ning kuuled palju huvitavat! Tule sina, kelle esivanemad on kunagi ammu Ingerimaal elanud, ja tule sina, eestlane või eestimaalane!

SELTSI PIDU LINNA KULTUURIHOONES ALGAB REEDE (27. APRILLI) ÕHTUL KELL KAHEKSA. TULLA TASUB JUBA TUND AEGA VAREM, SEST KELLA SEITSEMEST ALATES SAAB KOHVI JUUA JA NAISTE NÄPUTÖÖ NÄITUST VAADATA.

TIINA KONSEN

TBILISI KOHTUMISED

☉ Mis saab Gruusiast edasi! ☉

Aasta pärast seda, kui gorbatsšovlus Tbilisis esimest korda hamba avalikult verele sai, on Gruusia ja tema pealinn tõusnud taas korraaks maailma huviorbiiti.

Aasta tagasi aprillis olid grusiinlased veidi segaduses: Tbilisi tänavad andsid veel tunnustust impeeriumi musklimäitamisest, haiglad olid täis haavatuid ja mürgitatuid, osa kujuneva rahvusliku vabastusliikumise liidreid istus trellide taga, osa oli põranda all. Kardeti sõjaväge ja rahvusaaslastest äraandjaid.

Gruusia Rahvusliku Päästekomitee asemel on moodustatud 42-liikmeline Gruusia rahvuslik foorum, kuhu on ühinenud 14 seitsme kõige vasakpoolsema partei esindajat ja parteituid radikaalid (loomingulistest liitudest jne.).

Üldse arvatakse praegu Gruusias eksisteerivat üle saja partei ja liikumise. Täpsemat ülevaadet kogu skaalast ei osanud anda isegi grusiinidest ajakirjanikud, kes ise selle poliitilise paljuse sees on ja seda kommenteerivad. Üldjoontes pidi pilt välja nägema umbes järgmiselt: kõige vasakpoolsemad on Interrinne (millest keegi peale 6. aprilliga dateeritud ja 9. aprilli leinamiitingul ette loetud lendlehe suurt midagi ei tea) ja Goris* loodud Stalini ühing, mille liikmed isakese kõva kätt taga nutavad.

Järgnevad Gruusia KP (juht, 15. mail 1989 ametisse astunud Givi Gumbaridze, on ühtlasi Gruusia NSV ÜNP esimees) ja Gruusia Sotsiaaldemokraatlik Partei (Guram Muraidze). Tsentri pool on Ilja Tšavtsavadze Ühing ja Gruusia RR (RRi liidrid Nodar Natadzet hinnatakse samuti rahva hulgas väga. Ta on üks vähestest, kes suudaks seista hr. Gamsahhurdia** kõrvale.

Hr. Natadzel on samuti väga hea haridus, ent erinevalt hr. Gamsahhurdia-st on ta sinivereline, s.t. põlvneb vanast ja lugupeetud aadliperekonnast).

Päris tsentris on Gruusia Roheliste Partei (Zurab Zvania). Parempoolsete bloki moodustavad nn. rahvusfoorumlased Gruusia Rahvusliku Sõltumatuse Partei (Irakli Tseretheli), Püha Ilja Õiglase Ühing Helsingi Liit (Zviad Gamsahhurdia), Gruusia Demokraatlik Partei, Gruusia Rahvuslik Demokraatlik Partei (Gia Tšanturia), Gruusia Kristlik Demokraatlik Liit (Irakli Kakabadze) ja Gruusia Monarhistlik Partei (Temur Zoržoliani). Gruusia monarhistid ei ole mingid naljahambad nagu Eesti rojalistid, vaid asised ja tõsised mehed, kes peavad täiesti hädavajalikuks konstitutsioonilise monarhia kehtestamist. Välja on vaadatud isegi mitu siniverelist troonipretendenti, kel pidavat olema õigus Gruusia troonile.

Sõjaks ei pidavat pretendentide paljuse tõttu minema, sest üks neist olevat auväärsem ja suuremate õigustega troonile kui kõik ülejäänud kokku.

Absoluutset rahva toetust ei ole ühelgi liikumisel, parteil ega poliitilisel koalitsioonil. Valitsemisaparatuur kontrollivad endiselt kommunistid, kuigi ka nende hulgas pidi miskit käärima, Kommunistid ja muu partokraatia tunneb end veel siiski usna hästi, kuigi Gruusia on Leninitest ja Stalinistest (Ordžonikidzedest rääkimata) põhjalikult puhastatud. (Järele on jäänud ainult üks Tbilisi Lenin, mis seisab Gruusia KK hoone ees. Iljitsi postament on alles jäänud vist tänu sellele, et ta on tehtud ettenägelikult graniidist ja suur. Ainult kangi ja veoauto-ga ei ole temaga midagi peale hakata.)

Gruusia Rahvusfoorum on omakorda leppimatu neist veidi vasakpoolsemate GRRi ja sotsidega. Rahva enamik teab kindlalt, et Gruusia on 1921. aastal okupeeritud ja tarvis on kiiresti, enne veel kui impeerium lõplikult hävib, taastada omariiklus. Milliste poliitiliste programmide ja tee on selleks kõige parem, seda veel kindlalt ei teata. Millegipärast tundub, et vaekauss võib üsnagi tõenäoliselt kalduda Gruusia Rahvusfoorumile poole ning ilmselt saab võimalikuks GRRi ja sotside ühinemine foorumlaste programmiga.

Gruusia NSV ÜN ei võta hoolimata tema usna radikaalsetest otsustest enam tõsiselt, kuigi siamaani on ÜN-il veel mingi autoriteet säilinud. Ent samas kukutasid parempoolsed edukalt ja kolinnaga läbi kevadised ÜN valimised.

Läänepoolsed vaatavad Gruusiasse huvi ja lootusega. Kuigi veel paar aastat tagasi tundus, et kõige järgi otsustades on kompromissitumad vabadusvõitlejad raudselt armeelased. Praegu stabiliseerib Gruusia kogu Kaukaasiat. Sellest, mida teevad julged ja terava autundeaga Gruusia rahvad, sõltub see, kuidas enast võivad üleval pidada ülejäänud Kaukaasia ja Taga-Kaukaasia rahvad. Küsimuse-

le, mis võib saada Kaukaasia piksevardast Gruusiast endast, otsisin vastust kohtumiselt Gruusia poliitikutega.

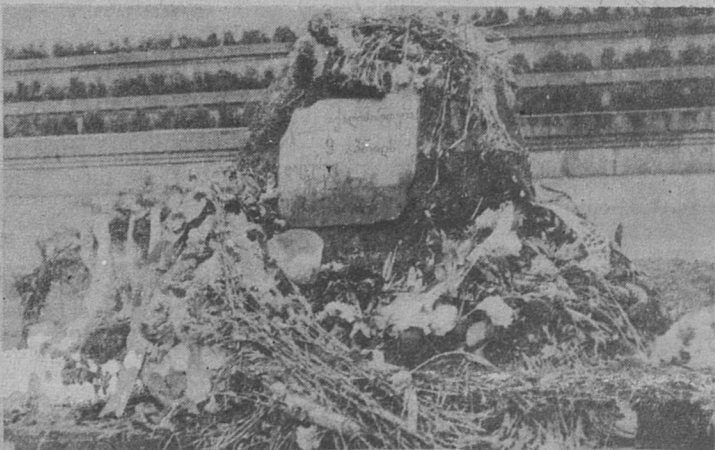
Esimene kohtumine: Jõuga impeeriumi vastu ei saa

Gruusia Helsingi Liidu peakorterit kaks väikest tuba on kahe sammu kaugusel Merab Khostava prospektist Tbilisi linnasüdames. Tagumises toas telefoniga kirjutuslaua taga istub soliidne, ehtkaukaasialiku uhke hoiakuga vanem härrasmees. Helsingi Liidu liidril Zviad Gamsahhurdial on täpselt kümme minutit aega.

Me organiseerime rahvusliku allumatuse liikumist. See on üks vägivaldset võitlust vorme, mida saame kasutada. Jõuga impeeriumi vastu ei saa. Boikoteerime näiteks valimisi ja teenistust Punaarmee. Valimised nn. Gruusia NSV nn. Ülemnõukokku kukutasime läbi ja need lükati edasi sügisele. Ka tahame, et ükski Gruusia noor inimene ei läheks teenima meid okupeerivasse Punaarmeesse. Meil on plaanis kokku kutsuda Gruusia rahvuskongress ja moodustada alternatiivsed võimustruktuurid, sest praegu olemasolevad on ebaseaduslikud. Keda toetab rahvas?

Radikaale. Rahvas ei toeta kommuniste ja sotsiaaldemokraate.

Rahvusküsimus Gruusias? Kreml kasutab ära väiksemaid meil elavaid rahvaid, et provotseerida verevalamist.

See ei õnnestu. Gruusia rahvas on oma tee valinud — väljuda impeeriumist ja taastada Gruusia riiklik iseseisvus.

PEETER TALI

* Gorit peetakse Jossif Džugašvili sünnilinnaks, asub umbes 80 km kaugusel Tbilisist. Linnakese vaatamisväärsusteks on sajanditevanuse Goristsihhe kindluse varemed ja pompöösne Stalini memoriaalmuuseum.

** Zviad Gamsahhurdia — 13. oktoobril 1989 hukkus segastel asjaoludel autoõnnetusel Gruusia rahva vaieldamatu liider ja leppimatu vabadusvõitleja Merab Khostava. (Teda kutsuti grusiinlaste südametunnistuseks. Praegu kannab tema nime endine Lenini prospekt Tbilisi kesklinnas.) Tema koha täitis Zviad Gamsahhurdia. Hr. Gamsahhurdia populaarsust on raske üle hinnata. Rahvas armastas ja austas omal ajal juba tema isa Konstantine Gamsahhurdia (1891—1975), akadeemikut ja üle maailma tuntud grusiinia kirjanikku (eesti keeles «Suure Meistri käsi», 1971). Gamsahhurdia vanem ei püüdnudki varjata oma impeeriumivastaseid ja antikommunistlikke vaateid. Samas vaimus kasvas ta oma poega Zviadi. Lisaks sellele, et Gamsahhurdia noorem on oma isa poeg, on ta ka endine poliitvang ning represseeritud ja teda peetakse üheks parimaks Gruusia ajaloo tundjaks. Hr. Gamsahhurdia noorem räägib vabalt enamikus Euroopa keeltes.

TARKUSE SAMBAD

KEVAD MEIS ENESTES

Viis päeva hoidis tudengkond Tartus pinget üleval. Ülikooli peahoone ja õppehooned olid harjumatuult vaiksed, loengud inimtühjad. Ühiselamutes lauldi see-eest varaste hommikutundideni. Kevadpäevalisi kohtas kõigkvalimikes kohtades. Vähe sellest, et klubis ja fiiisikahoones omaette pidutseti, tudengeid jagus ka Raekoja platsi ja Toomeorgu kõigi silme alla kõõluma. Kes pakutavast viimast püüdis võtta, on tänaseks ehk juba kosunud. Kes mõõdamines paarile üritusele pihta sai, pääses veidi kergemalt. Sisseharjunud elurütm taastub tasapisi ning peagi kogunevad üliõpilased taas auditoriumidesse tagasi, sest kõik nädalaga kuhjunud võlad tuleb imekähku tasa teha.

Üks mis kindel — sellist reklaami ja nii rohket osavõttu pole tudengiüritustel enne nähtud (pisike ülikooli klubi mahutas ainuüksi kantripeol tuhat ja paarsada pidulist). Nii kuuliski kuluarides pahandamist, et piletimüügiga satuti mitmel puhul hasarti. Sissetulek sissetulekuks, ent õiget peotunnet alalise hirmus, et keegi sulle peale võib astuda, küll ei saa. Teisalt võttes polnud sissetungijate arvu ei laevareisil ega kantripeol lihtsalt võimalik piirata, sest kui ei lasta uksest, siis akna kaudu saab alati.

Ons midagi siis mõõdaläinud kevadpäevadest ka lastelastele meenutada?

Tudengilaadal küpsetati ja müüdi pannkooke, pakuti Gabrovo veini, haljast viina, konnakulleseid, Berliini müüri, Peeter I esimese jalgratta hammasratast, Peeter Volkonski ja Tunne Kelami hingeõhku. Oksjonil müüdi 85 rubla eest ainulaadne kevadpäevade embleemiga meeste suvekomplekt ja 37 rublaga naiste püksseelikuga kostüüm. Kohal olid mustlased koos esitantsijatar Veronicaga. Sai annetusi teha, end maalida lasta ja tuleviku ennustada.

Tudengilaulumaraton oli sel aastal ainult hea tervisega kuulajaile. Puupüsti täis umbses saalis viis ja pool tundi ilma vaheajata paigal püsida võib ainult tudengilaulufanaatik. Olgugi et mõni ansambel unustas end lavale keevitama või rockkooperit ette kandma, saalist ükski ei lahkunud, vastupidi, ukseavast pressiti aiva peale.

Ka osalejaid oli rekordarv — seitseteist ansamblit ja üksikesinejat. Neist andekamad pärjati. Zürii (Reet Valgma ülikooli pedagoogikakateedrist, Eve Lukk ülikooli klubist ja noor poeet Jaan Malin) andis peapreemia asemel välja kaks esikohta. Nendest üks läks ansamblile «The Sweet Singers», kuhu kuulus üheksa koolitatud hääletega frakis noorharrat, kes pärast esimest laulu lasksid rinnataskust saali poole lendu tulipunase nelgi. Kui lihtne ja kui liigutav! Esikohta jagasid ka kolm majandustudengit: Kalle Vaalma, kes oli ka parim instrumentalist, Tarmo Rajamets ja Tarmo Bakler. Ise nimetasid nad end «Keelpillitrioksi», sest iga mees sammus püünele oma kontrabassiga. Muude tuntud viiside hulgas tuli esiettekandele ka pala nimega «Rein Karemäe

ringliiklus» — täpne ja stiilne jälendus nimetatud telesaate taustmuusikast. Parim solist oli bioloogiatudeng Erkki Otsman, kelle kehastatud Tanita Tikaram ületas kõik senised paroodiakatsetused.

Jagati ka hulgaliselt eripreemiaid. Meeleolu loomise eest EPA ansamblile «Murluu», helgete mälestuste elustamise eest duetile «Tütarlapsed Kolhoosist», lootuste start anti Urmas Tugile, preemia omapärase lähenemise eest tudengilaulule sai Urmas Post. Zürii naissoost liikmete poolehoidu võitis instrumentaalmuusikat viljelev «Sensuaaltrio».

Kostüümidega teatejooks laupäeva keskpäeval Raekoja platsil õnnestus korraldajate sõnutsi hiilgavalt. Kohal oli kaheksa võistkonda, neist kolm pioneere (Lenini sünnipäev!), üks invaliide ja keemikuid. Oli teisigi stiilselt riietatuid. Jooks ei olnud jooks tavapärases tähenduses koos stopperite ja murdosasekunditega, vaid pigem vaatamäng. Kodunt ilusa ilmaga väljatulemist ei kahetsenud kindlasti keegi.

Pühapäeval, esimese sotsialistliku riigi rajaja Vladimir Lenini 120. sünniaastapäeval töid matemaatikud Vanemuise tänava õppehoones lavale balleti «Lenin on kusa-

gil siin». Koreograafiliselt märgiti ära kõik suure juhi tähtsamad eluetapid. Pärast etendust võis külastada mausoleumi, vaadata näitust «Lenini elu» ja lasta end meile nii tuttava näopildi taustal fotograferida. Pühaduse mõnitamine? Võibolla. Aga vahest hoopis poliitiline huumor.

Ilus lõpetus, tuli tormiliste kevadpäevadele ülikooli klubis Artur Raidmetsa orkestri saatel. Olid ülikonnad ja peikleidid, ehitud interjäär, hõõgvein ning fokstrott. Lisaks kasulik tõdemus, et oskame olla ka intelligentsed, viisakad, peened ning taktitundelised, kui olukord seda nõuab ja ümbrus soosib. Või on tudengeid lihtsalt kaht tüüpi. Peol visamatele vastupidajatele kingiti kodutelele kaasa kevadine kimp nartsisse.

Vaidlused selle ümber, kas kevadpäevi on vaja või mitte, osutuvad mõttetuks, sest kõik osasaanud on oma seisukoha avaldanud. Kohale tulemise ja kaasaelamise.

Et kõike alati ja ikka paremini saab, teab ka paarikümnest inimesest koosnev ülikooli kultuuriklubi, kes oma vabast ajast ja omaenese algatusel kõike korraldas. Sel puhul on kriitika hea, aga tolerantsus veel parem.

INGRID VEIDENBERG

Sadrus Vaheri ja Meeilis Lohi fotod

«ÄRATUSEST», LÜHIDALT JA KRIITILISELT

© Jüri Sillarti «Äratus» TÜ filmiklubis 18. märtsil ©

Eesti filmikunstiga on see kurb lugu, et aasta vältel ilmuvast kahest-kolmest mängufilmist peab igauks kujunema lokaalseks sensatsiooniks. Filmiyaesuses viirdes pole võimalik neid jagada headeks ja viletsateks, õnnestunuiks ja ebaõnnestunuiks. Iga film sõelutakse põhjani läbi, püütakse leida temas seda paremat ja originaalsemat osa, et kuidagigi enesele ja teistele sisendada lootust. Lootust parimatesse päevadesse.

Jüri Sillarti «Äratus» jõudis enne Tartut San Remos käia ning sealselt autorifilmide festivalilt zürii prestiižikaima eripreemia ära tuua. Kui siia juurde arvata veel Narva filmifestivalil teenitud preemia operaatoritöö eest, peaks see olema väärt film. Operaatoritöö on tõepoolest huvitav. Noor filmimees Mart Mäekivi on tuntuks saanud juba kahe filmiga: Tõnu Virve «Ringhoov» ja Peeter Urbla «Ma ei ole turist...». Filmisõbral tasub huviga ootama jääda ka neljandat, praegu pooleli olevat filmi — Tõnu Virve «Surmatantsu». «Äratuses» on väga puhtatoonilisi, lausa slaidilikke kaadreid. See kohati värvidega ilutsemine liidus režissööri sümbolilembusega annab kokku nii mitmeidki naljakaid löike filmis. Kas või üsna filmi esimestel minutitel kaadrid, kus näha ereda täisküüdi ja selle taustal tumedate varjudena püssitääke. Meenutab väga revolutsiooniaegset plakati. Ilus, aga banaalne.

«Reedes» on juba juttu olnud ajalootõe vastu patustamisest: need veidralt mõjuvad mütsilodud õigete eesti meeste peas; fakt, et lapsed viidi ära koolimajast jne. Usun, et etteheitel olid õigustatud, kuid samas on oluline, et Sillart polegi püüdnud teha ajalooliselt täpset küüditamisfilm. Pigem on see katse edasi anda toonaste päevade hirmu, koleduksi, teha psühholoogiline õudusfilm sel-

le sõna mitte päris tavapärasest tähenduses. Siit algab vägisi huvitava kunsti tegemine. Kokku on saanud tähelepanuvääriv, kuid kummaline kokteil reallistikust ja sümbolistikust laadist. Kõige iseloomulikum lõik selle väite kinnituseks: Tõnu Kark pigistab peos kanamuna puruks, selle seest valgub ta kätele veri sümboliseerimaks tema küüditaja räpast rolli. Edasi läheb tõeline orgia, kätele tekkinud veri hõõrutakse Ülle Kaljuste näol ühtlaseit laiail (sümboliseerimaks inimemete verejanu?) ja siis on minuti jagu vaid näo limpsimist. Iseenesest huvitav koht filmis, kuid ta nullib järgneva, üne mõjukaima stseeni — poomistseeni. Lausa näpuga osutav sümbol on pärast Tõnu Kargi minema tormamist ukseavasse ilmuv ulguv koer (või hunt?). Ängi peaks küüditamisfilm vaatajas tekitama, mitte aga uudishimu, et millise trikiga filmi autorid järgmisena hakkama saavad.

Veidrana mõjus lahingustseen, on näha, et eesti filmikunstil puudub (õnneks!) nõukogulik lahingulõikude lavastamise oskus. Ebaloogiline on kauni alevimaja seismine keset lagedat välja, ehk peab see sümboliseerima viimaste vastupanijate üksijäetust või ei viitsitud lihtsalt kõrvalhooneid ehitada. Aasta tagasi vahest mitte, praegu aga küll mõjub ülepingutatuna sinimustvalge riigilipu (või hoopis EÜS-i lipu?) heiskamine ümberpiiratud maja aknast. Järgib päris edukalt parimate «Isamaasõda käsitlevate filmide» traditsioone.

Need olid silma hakanud libastumised ja liialdused. Ometi jättis suur osa filmist sügava mulje, näiteks Kaljo Kiisa kellamehe kuju. Tarvilik on vaid teada paljude vaimustavate kohtade kõrval ka vähem õnnestunud, nõrgemaid, et ei tekiks illusioone.

TAMBET KAUGEMA

KES ON VAGABUND?

VAGABUND on täna ilmuma hakkav uus kultuurileht.

Mis ta tahab?

Et aastakümnetega kujunenud kultuuri-isolatsioonist ja umbkeelsusest välja murda, on ärksamad noored haritlased asutanud mitmeid seltse ja era-akadeemiaid (Goethe Seltse, Eesti Humanitaarinstituut, PEN-klubi kohalik haru, Kostabi Seltse jt.). Enamikul neist puudub isegi ulualune, rääkimata otseväljundist ajakirjandusse. VAGABUND tahabki hakata nende hääletoruks.

Millised on tema väljavatted läbi lüüa?

Turg on üle ujutatud igasugu rämpsuga — erootilis-poeetilis-vaimulike kultuurilehekkestega (nagu näiteks tituleerib end «Ilmre»). Veel on vii-

dikate ja ogalike aeg, aga küllap ilmuvad kohale ka haid ja havid, kes sogase vee prügilakalast puhtaks teevad. «Eesti Ekspress» on juba kohal. Kuid EE on eeskätt poliitika- ja ärileht, kultuuri jaoks on tal vähe ruumi. Pealegi loob tema käsitlustes vahel lävi kaubasaksa suureline toon. Seepärast oleks vaja üht päris kultuurilehte. (Tõsi küll, veel on elus vanapiiga «Sirp ja Vasar», kelle «Kodamu» kaasavara lootuses ära kosis.)

VAGABUND ei ole hai, vahest väle havi. Ta alustab 8-küljelisena ja ilmub esialgu 2 korda kuus. Alkapitali sai ta firmalt TEA. VAGABUND käsitleb humanitaarkultuuri ja kultuuripoliitikat, kirjandust ja keelt (kogu selle mõiste tähendusmahus), põigates vahel teistesegi valdkondadesse. Hea kaastöö eest maksab ta hästi.

VAGABUND ei jaga nende õpetlaste arvamust, kes leiavad, et kultuuri esmaseks tunnuseks peab olema igavus.

VAGABUNDi toimetaja
JOEL SANG

Agatha Christie

VIIS JUUTU

VIIMNE SEANSS

17.

Raoul Daubreuil ületas Seine'i ja ümises viisikest. Ta oli hea välimusega umbes kolmekümne kahe aastane prantslane värske näovärvi ja väikeste vuntsidega. Ta oli elukutselt insener. Täpselt ettenähtud ajaks jõudis ta Cardone'le ja sisenemas majja, mille ukse kohal seisis number 17. Uksehoidja vaatas oma kleaskastist välja ja põristas: «Tere hommikust!» Raoul vastas rõõmsalt tervitusele. Siis astus ta trepist üles ja jõudis kolmandal korrusel paikneva korteri ukse taha. Kuni ta ootas pärast helistamist ukse avamist, ümises ta jälle oma viisikest. Raoul Daubreuil oli sellel hommikul eriti heas tujus. Ukse avas vana prantslanna. Tema kortsuline nagu tõmbus naerule, kui ta külalise ära tundis.

«Tere hommikust, monsieur.»
«Tere hommikust, Elise» ütles Raoul. Ta astus esikusse ja tõmbas kindad käest.

«Madame ometi ootab mind?» küsis ta.
«Aga muidugi, monsieur.» Elise sulges korteriuukse.
«Kas monsieur ei tahaks seniks väikesesse salongi minna? Madame on paari minuti pärast teie juures. Ta puhkab pisut.» Raoul vaatas kiiresti üles.

«Kas ta ei tunne ennast hästi?»
«Hästi?»

Elise puhkis. Ta läks Raouli ees ja avas väikese salongi ukse. Raoul sisenes, Elise järgnes talle.

«Hästi?» kordas ta. «Kuidas saaks ta ennast hästi tunda, vaene olend? Seansid, seansid ja aina seansid! See pole õige, poie loomulik, pole see, mida armas Jumal meilt ootab. Kui te minu arvamust küsite, siis ütlen päris ausalt, et siin on kurat pun-dis.»

Raoul patsutas talle õlale.
«Aga, aga, Elise,» ütles ta vaigistavalt, «ärge ometi erutage. Ärge nähke liiga kähku kuradit kõige taga, millest te aru ei saa.»

Elise vangutas kahtlevat pead.
«Nojah,» ütles ta sügavalt ohtes. «Monsieur võib öelda mida tahes, aga mulle see ei meeldi. Iga päevaga muutub ta kahvatumaks ja õblukesemaks. Ja need peavalud!» Ta vehkis kätega. «Oh ei, kogu see vaimude värk! See ei too midagi head. Ja üleüldse vaimud? Kõik head vaimud on paradisiis ja teised on puhastatules.»

«Teie ettekujutus elust pärast surma on värskendavalt lihtne, Elise,» ütles Raoul ja istus tugitooli.

Vana naine tõmbus pingule.

«Ma olen õige katoliiklane, monsieur.»

Ta lõi risti ette ning astus minekule. Peatus, käsi uksele.

«Hiljem, kui te abielus olete, monsieur, ei lähe see kõik ju

18.

niiviisi edasi?» küsis ta.
Raoul naeratas talle sõbralikult vastu.

«Te olete hea, ustav hing, Elise,» ütles ta, «ja te olete oma perenaisele truu. Ärge kartke. Kui ta kord minu naine on, siis on kogu selle vaimude värgiga lõpp, nagu te seda nimetate. Madame Daubreuil jaoks seansse enam ei eksisteeri.»

Elise'i nägu lõi särava.

«On see tõesti tõsi?» küsis ta.
Mees noogutas tõsiselt.

«Jah,» ütles ta rohkem endale kui Elise'le. «Jah, see peab lõppema. Simone'il on oivaline anne ja ta on seda heldelt kasutanud, aga nüüd on tema osa ammendatud. Nagu te äsja märkisite, Elise, jääb ta päev-päevalt kahvatumaks ja kõhnemaks. Meediumi elu on eriti pingutav ja raske, eelkõige tohtu närvipinge tõttu. Sellest hoolimata, Elise, on teie käskijanna Pariisi — ei, enamgi — Prantsusmaa imetlusväärseim meedium. Tema juures käib inimesi kogu maailmast, sest nad teavad, et tema puhul ei ole mängus mustkunst ega pettus.»

Elise ohkas rahulolevalt.

«Pettus? Oh ei, seda tõesti mitte. Madame ei suudaks vastündinud lastki petta, isegi kui ta seda tahaks.»

«Ta on ingel,» oli noormees vaimustatud. «Ja mina — mina teen kõik, mida üks mees saab teha, et ta õnnelik oleks. Kas te ei usu?»

Elise ajas end sirgu ja ütles lihtsa väarikusega:

«Olen madame'i palju aastaid teeninud, monsieur. Kogu lugupidamise juures võin küll öelda, et armastan teda. Kui ma ei usuks, et te teda jumaldate, nagu ta seda ära on teeninud — eh bien, monsieur —, siis kisuksin teil ükshaaval liikmed lahti.»

Raoul naeris.

«Braavo, Elise! Te olete truu sõbranna. Ja nüüd peate uskuma, mis ma teile ütlen: madame jätab vaimud rahule.»

«Monsieur, aga oletagem,» ütles naine kõhklevalt, «et vaimud ei jäta teda rahule.»

Raoul põrnitses teda jahmunult.

«Mida te sellega mõtlete?»

«Ma ütlesin,» kordas Elise, «oletagem, et vaimud ei jäta teda rahule.»

«Ma arvasin, et te ei usu vaime, Elise.»

«Enam ei usu,» vastas Elise trotslikult. «On tobe neid uskuda. Aga sellest hoolimata...»

«Noo?»

VORBUSE METSAS LEHKAB JÄLLE

Vorbuse taga, Vanaaseme prügiluhast paremale pöörab noorte määndide vahele kitsas metsatee. Ilusat kuiva teed pidi astuja imetleb idüllilist puudealust hämarust, näeb eemal sinilillelutte ning tunneb mõnu puhtast vaigulõhnast.

Kuid äkki... Äkki haarab astuja nina pihku ja vaatab arusaamatuses ringi — kuskilt uhkab vänget lehka. Mis siin nii õudselt haiseb?

Edasine oleneb juba jalutaja tahtejõust. Nõrga närviga inimene jookseb müdinal tulnud teed pidi tagasi, aga otsusekindel isik kõnnib edasi ja peaks kohe taipama, et on jõudnud Tartu näidissovhoosi lõpnud loomade ärapaigutamise platsile.

Jah, Vorbuse farmi töökorraldajail on ammune komme vedada talvel loomakorjused metsa alla hunnikusse ja jätta kevadise päikese kätte lehka, kuni metsa jalutama juhtunud linlased kisa tõstavad.

Nõnda juhtus selgi kevadel. Esmaspäeval käis toimetuses noor mees, kes oli juhustlikult

Vanaaseme männimetsas ja-lutanud. Järgmisel päeval helistas ühe automajandi tööta-ja. Nähtud korralagedusest oli ka majandisse märku antud, kuid helistaja polnud veendunud, et ta suutis olukorra näotuse selgeks rääkida. Üsna tuttav koht. Sedapuh-

ku oli traktor käinud ja tõstnud kokku liivahunniku. Kuid kopamees oli kiirustanud, mõndagi oli veel päikese käes hapanemas. Kui kaua tuleb näpuga näidata?

STEPAN KARJA
Meelis Loki foto

HOMME KARLOVAS JÄLLE HEAKORRATALGUD

Päeva—Tähe—Kalevi—Lille kvartalis (TÜ füüsika-hoone taga) asub kaunis sälkorg, mis on aastatega muudetud kohalikuks prügmäeks. Vähe tõenäoline, et olmerämps on siia toodud idast, läänest või teiselt planeetidelt.

KHSi heakorratoimkonna eestvõttel on asutud oru ilu päästma: puhastatud on kaldaid, hunnikusse tassitud hulk vanarauda ja muud rämps, mille äravõet on lubanud korraldada 8. elamujaoskond. Aitäh kõigile töötajatele! Teha on aga veel palju: võsa raiuda, lehti riisuda, maapinda tasandada, rauda ja muud koli hunnikusse tassida.

Ootame tartlasi Karlova sälkorgu homme, 26. aprillil kell 17. Kel on, võtke kaasa reha, kirves või oksakäär. Linnavalitsuse ja Karlova saadikute abiga loodame leida puhastatud alale kas- või ajutise omaniku ja otsustada, et ta ei langeks jälle

lagastajate meelevalda. Kaitstuse poolest sobiks see koht lastele, ka puuetega lastele, kui arvestada või-

malust ühendada sälkorgu sanatoorse keskkooli mänguplatsiga.

KARLOVA HEAKORRA SELTSI HEAKORRATOIMKOND
Andres Joala foto
eelmisest heakorrapäevast

VIIES MAAKULTUURI-SEMINAR

Maakultuuriseminaridel on kõnelnud paljude ametite esindajad koduperenaistest poliitikuteni.

Seminaride keskseteks teemadeks on seni olnud: maakultuuri üldolukord agraarpoliitikat hariduseni, maakodu ja maanaine, eetika ja moraal.

Seekord avavad teemal «Moraalne ja ratsionaalne alge maarahva sõnades ja tegudes» diskussiooniringi Mati Tamm (põllumajandusdeoloogist), Asser Murutar (moraalsest ja ratsionaalsest algest põllumajanduslike juhtideedes), Arno Lõo (talupoeglikkusest: teoreetilised mudelid ja empiirilised mõõtmised). Seminar algab reedel, 27. aprillil kell 10 EPA klubis (Veski tn. 6).

Ootame kõiki vanu ja uusi maakultuuri käekäigust huvitatuid kaasa mõtlema ja rääkima. Seminarile kutsuvad on endised — Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja Juhtimise Kõrgem Kool.

AARE KASEMETS

Tartusse tuleb homme linnubuss

Eesti ornitoloogide kontaktid Soome ametivendadega said alguse 1937. aastal. Siis peeti Helsingis esimene Soome-Eesti ornitoloogide päev, kus kavandati ühiseid uurimissuundi ja käidi koos Soomemaa kaunites paikades. Järgmine üritus oli 1939 Tartus ja ülejäämine alles 1968 Tallinnas. Nüüdseks on ühisüritusi korraldatud seitsmel korral. Järgmised Soome-Eesti ornitoloogide päevad on tuleval aastal Eestis. Põhikorraldaja on lahe taga olnud Soome Ornitoloogia Selts ja meil Eesti Looduseuurijate Seltsi ornitoloogiasektsioon.

Tänavu on tekkimas koostöö ka teise põhjanaabrite ornitoloogilise ühinguga, Soome Linnuteaduslike Seltside Liiduga. See ühendab ligikaudu 30

kohalikku seltsi (üle 7000 liikme; võrdluseks — Eestis on praegu umbes 600 aktiivset harrastusornitoloogit). Tänavuseks tähtsürituseks kujuneb Soome-Eesti rõngastajate kokkutulek Matsalus aprilli lõpus. Plaanis on ka linnuhuviliste rühmade vastastikune vahetamine. Täiesti uudne on meil aga LINNUBUSSI RETK LÄBI EESTI.

Soomes on linnubuss aidanud tublisti suurendada lindude vaatlemise ja uurimise huvi. Linnubuss liigub seal kevaditi ühest linnast teise, peatub terveks päevaks linna keskväljakul või turuplatsil, kus siis linnuteadlased annavad teavet lindude vaatlemise, uurimise ja kaitse kohta. Bussiga võetakse kaasa rohkesti

demonstratsioonimaterjali.

Eestis liigub linnubuss tänasest laupäevani ning on mehitatud Soome ja Eesti ornitoloogidega. Linnubuss alustab retke Tallinnast. Järgmised peatused on neljapäeval Tartus, 27. aprillil Pärnus ja 28. aprillil Lihulas.

Tartu ja Tartumaa loodushuvilistel palutakse koguneda homme, 26. aprillil kell 16 Eesti Looduseuurijate Seltsi majas (Struve 2). Soome ornitoloogid räägivad harrastusornitoloogiast ja näitavad slaidide Soome huvitavamate linnupaikadest. Hiljem on võimalus tutvuda näitusega ja saada vastuseid ornitoloogia küsimustele.

ANDRES KURESOO
Foto ajakirjast «Lintumies»

«KALEV» TULEB TARTUSSE!

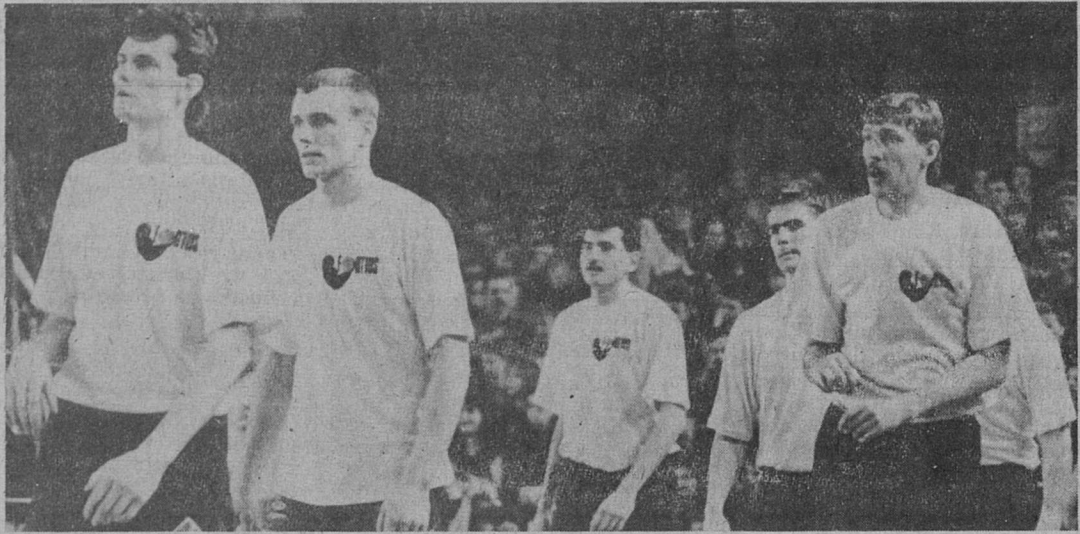
Nagu korvpallihuvilised tartlased on märganud, üritas «Edasi» «Kalevi» käekäiku lõppenud N. Liidu meistrivõistlustel üsna põhjalikult kajastada. Hooaeg pole veel lõppenud, korvpallureid on ootamas maitarniir ning turnee Põhja-Ameerikas. «Edasi» toimetuse kutsel saavad kalevlased aga mahti vahepeal tartlasi rõõmustama tulla.

27. aprillil kell 17 on Veeriku «Visa» spordi-

hallis Ravila 80 suur korvpallishow, kus peategelaseks loomulikult Tallinna «Kalevi» korvpallimeeskond.

Korvpallimängus kavatsevad kalevlased rinda pista ka toimetuse töötajad. Ürituses osalevad Miss Tartu '89 Ingrid Nigola ja Miss Tartu '90 Kristiina Orulaid. Üllatused!

«EDASI» SPORDITOIMETUS

Lembit Peegli foto

Tartlaste sporditeed

ALGUS ON TEHTUD

Wu shu (hiina rahvusliku võitlusviisi) entusiastide tase on juba selline, et korralduskomitee, kuhu kuuluvad ka N. Liidu wu shu föderatsiooni presiidiumi liikmed, on otsustanud korraldada Tartu linna ja maakonna paremate sportlaste väljasegitamiseks ning wu shu tutvustamiseks esimese suurema võistluse.

Lõppvõistlus on pühapäeval, 6. mail ülikooli Ujula tänava spordihoones. Võisteldakse kõigis vanuserühmades. Programm koosneb kahest osast. Ühe aasta harjutanud sportlased osalevad mitmevõistluse vana kompleksi 1. ja 2. osa, samuti uue kooli 12. ja 24. osa esitamisel. Teises osas esinevad sportlased, kes tegelevad wu shuga teist ja kolmandat aastat. Nemad esitavad 24., 32. ja 36. kompleksi harjutused. Samuti esitatakse harjutused relvadega ning vabakava (näidisesinemised).

Võistluste kohta saab teavet 13. keskkooli võimlas teisipäeviti ja neljapäeviti kell 18–19. UNO PÄIKE

MURETTEKITAV OLUKORD

Turu tänava võimlas lõpetasid tänavused Eesti neidude meistrivõistlused korvpallis. Mängisid need, kes juba eeloleval hooajal peaksid andma täiendust Tartu Ülikooli naiskonnale. Kahjuks on aga tegelikkus midagi muud. Olukord on vähemalt Tartu enda mängijaid arvestades enam kui mõtlemapanev. Pealinna võistkondades mõned neid siiski on, kuid kas nad ennast tippkorvpallile pühendavad, teavad ehk nad ise kõige paremini. Kehv on juba seegi, et osales vaid kaheksa esindust. Tase on vägagi ebaühtlane. Võist-

kondade võimekusest annab ehk pildi ka järjestus.

1. Tallinna Oktoobri rajooni spordikool I (OSK) 13 võitu; 2. OSK II 12; 3. Tartu I 11; 4. Pärnu rajoon 6; 5. Jõhvi 6; 6. Tartu II 4; 7. Lasnamäe Sportmängude Kool 4; 8. Rapla võiduta.

Tujutult mängisid viimasel võistluspäeval Tartu esindusnaiskonna mängijad OSK I vastu. Treeneri juhendamist ei peetud millekski, mängu jooksul suuõeti visata vaid 28 purkti.

Kolmandaks tulnud Tartu esindusvõistkonnas mängisid Airi Sökk, Doris Aljaste, Anu Allikas, Pilleriin Paalo, Kairis Leinus, Leila Kruusla, Erle Usar, Kersti Kargu, Maila Raidma, treener Maire Sulg. ARVO PALU

ESIKOLMIKUSSE EI JÕUTUD

Lõpule jõudsid Eesti esivõistlused naiste korvpallis. Viimased mängud peeti Pärnus ja Tallinnas. Kõik kolm Tartu esindust mängisid pealinnas ja tegid seda enam kui tagasihoidlikult. Tartu Ülikoolis on naiste korvpall hakanud oma endist mainet kaotama. Kolmest viimasest mängust saadi vaid üks võit ja sedagi koolinoortest koosneva Oktoobri rajooni Spordikooli teise koosseisu üle tulemusena 73:51. Kaotati samuti kooli-

noortest komplekteeritud sama spordikooli esinduskoosseisule 53:69 ja ka Tallinna «Kalevi» naiskonnale 56:58. Kaheringiline turniir andis ülikooli mängijatele vaid neljanda koha, kuid siiski õiguse hakata mängima Eesti meistrivõistluste medalite pärast. Ühe võidu sai juurde ka «Arenng»/«Kalev», olles parem OSK II tütarlastest 59:44.

Teised tulemused Tallinnast: OSK I — «Arenng»/«Kalev» 67:38; Tallinna «Kalev» — Tartu Kaubamaja 83:24; OSK II — kaubamaja 67:29; «Kalev» — «Arenng»/«Kalev» 73:38; OSK I — kaubamaja 54:28. Pärnu mängud: TPedI — Püsi 78:33; «Marat» — Narva «Kreenholm» 91:56; Pärnu «Kalev» — spordikolledž (TSK) 70:61; TSK — Püsi 64:33; «Marat» — Pärnu 61:46; TPedI — Narva 93:35; TSK — Narva 93:35; TSK — Narva 54:50; «Marat» — Püsi 77:62; Pärnu — TPedI 67:62.

Kolmele esimesele naiskonnale anti Eesti esivõistluste medalid. Vastavalt juhendile hakkavad neli esimest naiskonda koos Tartu Ülikooli esinduskoosseisu ja «Tarmeko» naiskonnaga mängima Eesti meistrivõistluste medalite pärast. Need mängud algavad Tallinnas 27. aprillil. Naiskonnad on loositud kahte alagruppi. Esimeses mängivad TÜ I, Tallinna «Kalev» ja «Marat», teises «Tarmeko», TPedI ja TÜ II. Alagruppide võitjad mängivad esimese teise koha pärast. Selgitatakse ka ülejäänud kohad. JÜRI METS

Turniiritabel tänavustel Eesti esivõistlustel:

1. Tallinna «Kalev»	22	22	—	1460:940
2. TPedI	22	19	3	1708:1082
3. «Marat»	22	17	5	1469:1161
4. Tartu Ülikooli II	22	16	6	1527:1225
5. Pärnu «Kalev»	22	15	7	1386:1198
6. OSK I	22	12	10	1219:1086
7. Spordikolledž	22	6	16	1203:1504
8. OSK II	22	6	16	988:1312
9. Narva «Kreenholm»	22	5	17	1175:1441
10. Tartu Kaubamaja	22	5	17	1093:1444
11. Tartu «Arenng»/«Kalev»	22	5	17	1170:1613
12. Püsi	22	4	18	842:1234

ka Pipi ise — maailma esimehe punkar, väsimatu töö eest seisja, kes hellasti lehvitas oma inglisi emale ja näpistas kõrvadest neegrikuningast isa. KELL 15 algab noortemajas «Soin Hirnuotsija». Eelkooliealistele mõeldud «Heinaritsik, kellele meeldis naljatada» on lugu mutukatest-putukatest ja suurest varesest, kes kõik kangesti kipuvad võimu juurde; etendust mängitakse KELL 18 kultuurihoones.

REDEL KELL 11 värvis noortemaja laval planku Tom Sawyer ja KELL 17 lendab sinnasamma väike nõid.

LAUPÄEVAL KELL 11 tuleb noortemajja Mary Poppins — daam, keda hea pilguga vaatavad nii suured kui väikesed. Etenduste rea lõpetab samal päeval KELL 18 puhta ja räpase kuningriigi lugu «Seebivahu kuningas».

FEA OTTER-ÜPRUS

TARTU KOMMERTSPANGA

KORRALDUSEL 3. mail TARTU INSENERIDE MAJAS, Veski 2, ja 4. mail TALLINNAS TARTU KOMMERTSPANGA ESINDUSES, Tõnismägi 16, IV korrus

EESTI-ROOTSI PANGANDUSSEMINAR.

- * Valuutaoperatsioonid Tartu Kommertspangas.
- * Svenska Handelsbankeni eksperdi arvamus Eesti kroonist ja Eesti välismajandussidemete perspektiivist.
- * Rahvusvaheline krediteerimine ja pangandusoperatsioonid, Eesti krediitvõimalused välismaalt.
- * Praktilised soovitused pangatöök.

Lektorid on Svenska Handelsbankeni ja Tartu Kommertspanga juhtivad spetsialistid (B. Kragh, A. Nilsson, V. Martinson jt).

Seminar on tasuta. Osavõtumaksu 40 rbl. võib tasuda nii sularahas kui garantiikirja alusel. Seminari algus kl. 10.

Info Tartus telefonil 33197, Tallinnas telefonil 448530.

Ootame oma klientide ja teiste Eesti pankade osavõttu.

«EESTI ENERGIA» PEAÕPPEKOMBINAADI TARTU ÕPPEPUNKTILT 7. maist 1. juunini

KATLAMASINISTIDE KURSUSED

Algus 7. mail kell 10 Turu 21 tuba 7. Teavet saab tel. 74224.

1. maist tööle hakkav

VÄIKEETTEVÕTE «AREF»

EHITAB ja REMONDIB asutustele ja ettevõtetele kokkuleppel.

Samas ootame tööle varustajat (nõutav juhiluba), ekskavaatorijuhti ja ehitusmehi. Palk oleneb tööst.

Info tel. 32684 või Pikk 14.

KAUBAMAJA LAHTI

28. ja 29. aprillil 9.30—16,

KINNI

30. aprillil ning 1. ja 2. mail.

VÄIKEFIRMALT «MERIF»

(Lutsu 14a õuemaja)

NII ASUTUSTELE KUI KA ERAISIKUTELE

- * ehitusinformatsioon, -konsultatsioon, -vahendus
- * projektide ekspertiis, projekteerimine
- * geodeetiline mõõdistamine
- * ehituste tehniline järelevalve
- * ehitusmaterjalide ja -konstruktsioonide tugevuse kontroll
- * masinakirjatööd

INFO telefonil 34728, 33766.

Teadaanded

PAADIOMANIKUD!
Eesti Kalastajate Seltsi Tartu Klubi ja «Peipsi Kaluri» kolhoos rajavad Varnjasse

aasta läbi valvatava tasulise paadisadamaga.

Kes soovivad, et nende paadid oleksid püsivalve all, palume teatada EKS Tartu Klubisse Tartus Võru tn. 10, tel. 33541, hiljemalt 15. maiks.

EKS Tartu Klubi

Kolm päeva etendusi lastele

TÄNA KELL 17 on lapsed kutsutud Raekoja platsile. Ringmängu teevad lasteetenduste tegelased. Alates homsest näeb neid kolm päeva laval.

HOMME KELL 11 astub kultuurihoones lavale Pikksu-

TEATER

VANEMUISE

TEATRISAALIS
Kolmap., 25. IV kl. 19 «Minu veetlev leedi» neljapäev., 26. IV kl. 19 «Igal lollil oma lõbu» reedel, 27. IV kl. 19 «Sugar» ehk «Džässis ainult tüdrukud» laup., 28. IV kl. 16 vabariiklik võimlemisrühmade lõppülevaatus pühapäev., 29. IV kl. 19 «Minu veetlev leedi»

KONTSERDISAALIS
Laup., 28. IV kl. 19.30 «Mõrv katedraalis»

INSENERIDE MAJAS
Kolmap., 25. IV kl. 19 «Elu-valed»
Kassad lahti teatrisaalis 13-19, kontserdisaalis 10-13 ja 17-19.30.

«VANEMUISE»
KONTSERDISAALIS
7. mail kell 12 lastemuusikal «MARY POPPINS» kahes osas

Piletid müügil alates 4. maist kontserdisaali kassa II luugis kell 12-14 ja 17-18.30. Ühis-tellimused 4. mail 12-14 ja 17-18.30. Üksikmüük 5. mail 12-14 ja 17-18.30.

KINO

«EKRAAN» — «Talvesõda» (Soome monumentaalfilm, tõlge eesti keelde) 13.30, 17, 20.30.

«ATHENA» — «Keskpäev» (USA) 12, 16, 20. «Armiga nägu» (USA) 14, 18, 22. Tõlge eesti keelde. Filmid ilma ringvaateta. Pilet maksab 1.50.

«ILLUSIOON» — «Ali-Baba seiklused ja 40 röövlit» (2 jagu) 13, 15.45. «Mr. Smith lähleb Washingtoni» (vene keelsete subtiitritega, pilet maksab 1.50 rbl.) 18.30, 21.

«VARI» (video) — «Ben Hur» (USA, I osa) 16. «Ben Hur» (USA, II osa) 18.30, 20.30.

RAUDTEEKLUBIS — «Inim-ahv» (USA) 12, 14, 16, 18, 20.

OHVITSERIDE MAJAS — «Lääne Tarzan» (USA) 12, 14, 16, 18, 20.

Elva «HELI» — Lastele «Koolatarn» 15.15. «Toby McTeague» (Kanada) 16, 17.45, 19.30, 21.15.

KONTSERT

TARTU ÜLIKOOLI AULAS
Neljapäeval, 26. aprillil kell 19
TARTU NOORTEKOORI KONSERT
Juhatab Riho Leppoja.
Pääsmed müügil tund enne algust.

RAT «VANEMUISE» KONTSERDISAALIS
26. aprillil kell 18 ja 21
«UDUVERE ÄRNI MOOSEKANDID»
SULEV NÕMMIK ja VELLO VIISIMAA
Kassa lahti 10-13 ja 17-19.

KIIRKUULUTUS

Tartust 35 km kaugusel türi-le anda aiamaa. Tel. 3 78 63, Kalljund

Müüa uus värviteler «Tsaika» 51 TC-310 D. Tel. 7 45 77. Unt

Müüa avarii läbiteinud VAZ 21011, 02 katus ja 04 tagatiivad. Roopa 24. E. Rauba

Müüa SAT-TV komplektne süsteem. Tel. 3 14 98, Oder

Ostan uue külgkõrviga mootorratta. Tel. 3 70 06, Tamm

Müüa ZAZ 968 (40 hj). Tähtvere 31-1. V. Simm

Müüa VAZ 2108 ja teler «Rekord» (Ø51, PAL, SECAM). Sangla 25-9 pärast kl. 18, R. Pöder

Tartu Koortekasvatavate Klubi üldkoosolek on 28. aprillil kell 14 EPA peahoone audituoriumis 132. Samas registreerimine 27. mai koortenäitusele Tallinnas.

Ostan põrandapappi ja selle jäätmeid. Tel. 9 82 42, Laats

Ostan uue akordioni. Tel. 3 70 06, Tamm

Seda ja teist

Vahet. kööktuba (18 m²) 2-toal. korteri vastu. Postimaja, nõudm. Luule Reino

Vahetada 2-toaline mug. korter (tel.) kahe 1-toal. korteri vastu. Kirj. Leninakani pst. 19-14. M. Laur

Vahetada 2-toaline mugavustega korter (ahiküte, telefon, kuur-garaaz, aiamaa) ja individuaallemu ehituskruunt Võru rajoonis Rõuges korteri vastu Tartu linnas. Tartu tel. 7 16 34. Taim

Kaks õppivat noormeest türi-vad omaette elamislinna. Tiigi 14-322. A. Kondratjev

Vahetada mõtteline osa ahiküttega majast (2 tuba, köök, kõrvalruumid, aiamaa) kesklinnas 2-3 toalise kõigi mugavustega korteri vastu. A. Nool

Vahetada suvituslinnas ilusas ja vaikes looduskaunis kohas ehituskruunt vähe sõitnud VAZI või uue «Tauria» vastu. Tel. 3 73 01 ja 5 69 38. Veskus

Vahet. 3-toal. kooperatiivkorter Tartus ja 1-toal. kõigi mug. korter Tallinnas suurema kooperatiivkorterite või maja(osa) vastu Tartus. Postimaja, nõudm. Mart Raid

Vahetada GAZ 53 ja TD 54 (uus) mootorid VAZI (03, 06) mootori vastu. Viljandi tel. 2 35 97 kl. 18-20. A. Kuusk

OST-MÜÜK

Müüa lehm. Kambja sovh., Viilase küla. A. Viin

Müüa VAZ 2101 (1971). Tel. töö 7 15 79, Kroon

Müüa pruun ja sinine «Zekj-wa». Kruusavälja 5. S. Kaurson

Ostan VAZ 2105 (ka avarii läbit.) või vahetan M 2141 vastu. Ostan alustamisjärgus või pooleli oleva maja. Sepakuru 7. E. Paarop

Müüa uus videomagnetofon «Elektroonika BM-12». Pärnu tel. 2 15 37, Pärtel

Ostan VAZ 21011 uue toorikere või vahetan VAZ 2106 toorikere vastu. Samas müüa remonti vajav RAFI kere. Kirj. Kalda 18-111. A. Oopkaup

Ostan IZ 21251 või M 412 vaksu esitiiva. Uus 13b-36. K. Tartu

Ostan maja või varemed Tartu lähedal (vananimene võib majja elama jääda; nõus abistama). Tel. 3 00 44 õhtuti, Aasmäe

Ostan avarii läbi teinud VAZI või vahetan videomaki vastu. Tel. 7 28 09, Lill

Ostan uue suurema külmkapi. Tel. 7 29 89, Kõiv

Ostan GAZ 69 uue raami. Võru 160-1. K. Sasi

Müüa «Zaporožetsi» mootor koos käigukastiga (30 hj). Kuu-lutusjärgsel laupäeval Alasi 33-8. Hilja Rumm

Müüa emased hundikoera kutsikad. Side 10. A. Kriegerberg

Ostan uue või vähe sõitnud VAZ tüüpi auto (v.a. «Niva»). Pärast kl. 18 tel. 3 38 91. Loogus

Ostan kangid ja hantlid. Leninakani 36-35. V. Karpitšev

Tööpakkumised

Tartu katsesovhoos vajab kraanajuhti (KC 4361A). Korralik palk, mugavustega korter, aiamaa.

Helistada 9 91 99, 9 92 52 või tulla Ilmatsallu

Koondis «Edu» vajab püsitööle autojuhti, autoremondilukksepa, transporditöölisi, jalatsitsehhi pealseõmblejaid ning galanteriitoodete juurdelõikajat. Tööhõivekeskus või tel. 3 10 98, teenindusmaja.

Õlletehas vajab suveks ekspeditoori kalja väljaveole õlle-vaadipesijat, villimisliinitöölisi. Info tel. 3 19 97.

Valu- ja mehaanikakatsetehas võtab tööle freesijaid, treiali, keevitaja, maalri, ehitustöölisi, masinormija, metallivalaja, täitetöölise, kärnritegija, sorteerija, tõsteseadme- ja ventilatsiooniseadmelukksepa, tööriistalukksepa, tehnoloogiainseneri, tehnilise kontrolli kontrolööri. Teguri 32, tel. 7 47 68.

Tartu KEKi Elva jaoskond vajab elektrikeevitajaid, armatuuritegijaid, tornkraanajuhti, valvureid.

Riia tn. 132 vajatakse päevast ja õhtust koristajat.

Pulmonoloogiahaigla, Riia 167, vajab kokka, köögitöölisi, sanitar-ettekandjat, teraapiaosakonda palatisanitari ja sanitaartehnikut. Palk + soodustused. Tel. 2 81 81.

Tartu rajooni Emajõe kolhoos vajab traktoriste, emisetalitajat ja lüpsikarja brigadirid.

Kuuste sovhoos pakub tööd vilunud lüpsjale ja noorkarjatalitajale. Mugavustega elamis-pind. Tel. 9 01 24.

Koondis «Edu» vajab majanduslikult mõtlevat ning arvuti- ja programmeerimistööd oskavat spetsialisti.

Töötasu hea. Info tel. 3 10 98 või 3 16 02.

Kambja sovhoos vajab söök-lasse vilunud töökoka kokka. Palk vastavalt tööle. Korter olemas. Läbi rääkima tulla kohapeal. Info tel. 1 62 17.

26. aprillil kell 20.13

LUUNJA KULTUURIMAJAS

APRILLI NALJAMARATON

3-tunnise kavaga ja lõunavaheajaga.

Üles astuvad ainult kroonitud pead.

MEIE MATS '90 PRIIT AIMLA ja JÜRI AARMA Tallinnast.

Ülevabariigilise võisfluse «NALJA TILK '90» laureaadid KAAREL TUVIKE Ilmatsalust ja estraadigrupp PRIIT KOHALA, HELLE KUTTUNEN, TOIVO PULK Pärnust.

Muusikat teevad ansamblid «Sept» ja «Nipernaadi».

Buss sõidab «Vanemuise» parklast Luunjasse ja tagasi kella 19-st.

Pääse 3 rbl.

Piletite üksikmüük tänasest Luunja kultuurimajas kell 14-18 ja tund enne algust kohapeal.

Sügav kaastunne kolleeg Maris Astelile ema ja endisele kolleegile Raimund Hagelbergile abikaasa
EVI HAGELBERGI
surma puhul.
TU majandusteaduskond

Sügav kaastunne Maris Astelile ja Raimund Hagelbergile ema ja abikaasa
EVI HAGELBERGI
kaotuse puhul.
TU rahanduse ja krediidi kateeder

Sügav kaastunne Eve ja Ülle Arulale ema ja vanaema
LEIDA NOORSOO
10.I 1925 - 20.IV 1990
surma puhul.
"Ajakirjanduslevi"

ALFRED OTSING
1922 - 1990
Head sõpra ja Norilski-päevade kaaslast leinavad perekonnad Arro, Parmas ja Jõgiass

ALFRED OTSING
17.VI 1922 - 20.IV 1990
Mälestame unustamatut venda ja onu. Edgar, Hilda ja Rein peredega. Arasaatmine 26.skp. kl.16.30 Raadi kabelist

Mälestame vara lahkunud kursusekaaslast
IRJO SIILI
EPA maaparanduse eriala 1984.a. lõpetajad ja kursusevanem

Sügav kaastunne Urmas Virkmaale vanaema
ADELE KIPLI
surma puhul.
Tartu 17. Põhikooli I e klassi õpilased, kasvataja ning lastevanemad

Sügav kaastunne Mati Partšile isa
KARL MUDA
surma puhul.
Vara metskond

KARL MUDA
Meie kaastunne Alli Rosensteini-le armsa elukaaslase surma puhul. Mälestavad perekonnad O.Brett, E.Kont, Int, Lauri, M.Paltser, Pärnalaas, M.Rajamäe, Soo, Tamm ja Uiboaed

Sügav kaastunne Alli Rosensteini-le armsa elukaaslase
KARL MUDA
surma puhul. Mälestavad perekonnad Annok, Hansen, V.Kallas, E.Lepaste, Kivine, E.Kuusik, Tooming, Paulson, Metsanurk ja Märtinson

Sügav kaastunne Galinalale perekonnaga abikaasa ja isa
VALTER PIKA
surma puhul.
Kruusamäe 18, 20, 30, 45, 49, 53, 55 ja 57 efanikud

Ootamatult lahkunud kallist
VALTER PIKKA
mälestavad õed ja vend peredega.
Matus 26.skp. kl.15.30 Raadi kalmistul.

HELLE KRIIS (RAAG)
9.X 1954 - 21.IV 1990
Leiname ja avaldame sügavat kaastunnet Hildale ja teistele omastele valusa kaotuse puhul. S.-Kaar 66 ja Kirde tänava elanikud

Tunneme südamest kaasa Hilda Raagile tütre
HELLE KRIISI
surma puhul.
Naiskoor "Domina" ja seniorkoor

Sügav kaastunne Helle-Viivile ja Arhoidile, kui nad jätvavad hüvasti ema ja elukaaslase
AINO SAAREPUUGA
Perekonnad Laur, Vassila, Hintser, Lööndre, Pärn, Neemeste ja Siim

Mälestame kauaaegset Haaslava külanõukogu esimeest
AINO SAAREPUUD
Sügav kaastunne omastele.
Haaslava küla täitevkomitee ja rahvasaadikud

Mälestame pikaegset Haaslava külanõukogu esimeest
AINO SAAREPUUD
Sügav kaastunne omastele.
Kuuste sovhoos

Avaldame sügavat kaastunnet Vi-vian ja Kalju Annile kallil tütre
MARI-LIISI
1.X 1978 - 21.IV 1990
kaotuse puhul.
TU elektrokeemia labor ja anorgaanilise keemia kateeder

Jagame Maire leina vennatütre
MARI-LIISI ANNI
kaotuse puhul.
Töökaaslastes kontorist

Teatame
MARI-LIISI ANNI
surmast.
Vanaisa, õed ja vend peredega Muldasängitamine 25.skp. kl.14 Metsakalmistul.

Mälestame kauaaegset kolleegi
HANS KÜBARSEPPA
ja avaldame kaastunnet omastele.
Eesti Loomakasvatuse Instituudi garaazi tööpere

Tunneme südamest kaasa Heldur Niedraisile isa
EDUARD NIEDRAISI
kaotuse puhul.
Töökaaslastes füüsikainstituudi madalate temperatuuride laborist

EINO KOMPUS
Sügav kaastunne Anu Õpikule perekonnaga isa, äia ja vanaisa surma puhul.
Elamukoondis

EINO KOMPUS
28.IX 1921 - 22.VI 1990
Mälestame kauaaegset töökaaslast. Avaldame kaastunnet omastele.
LKV Tartu Linna Elektrivõrgu pere

Mälestame endist juhatuse liiget
EINO KOMPUST
Avaldame kaastunnet omastele.
Ajanduskooperatiiv "Lepaoja" Matus 26.skp. kl.14 Elva kalmistul

Mälestame töökaaslast energetiikaveteran
EINO KOMPUST
Tunneme kaasa omastele.
Lõuna Kõrgepingevõrgud ja LKV veteranide nõukogu Arasaatmine 26.skp. kl.14 Elva kabelist samale kalmistule.

Tunneme kaasa Koidulale, Tiinale ja Anule peredega, abikaasa ja isa
EINO KOMPUSE
surma puhul.
Perekonnad Kots ja Laiv

Kallist
ELSA LIAST
6.II 1912 - 21.IV 1990
leinavad vennad ning venna- ja õelapsed peredega Arasaatmine 27.skp. kl.13 Raadi kabelist

Avaldame sügavat kaastunnet Silvia Petherile isa
EVOLD SASKA
surma puhul.
Naña- ja jalatsikombinaadi juhtkond ning ühiskondlikud organisatsioonid

EMILIE PÖLDVER
Avaldame kaastunnet Heljo Kukele ema surma puhul. Arasaatmine 25.skp. kl.16 kodust, Veeriku 33, Ropka-Tamme kalmistule.
Ülenurme Keskool

TU spordifüsioloogia kateeder ja lihastalituse hormonaalregulatsiooni laboratoorium avaldavad kaastunnet prof. Jaan Pärnati perele äia, isa ja vanaisa
ALEKSANDER PÄRNAMAA
surma puhul.

JAAK KOPPEL
Avaldame kaastunnet Huljele ja Unole poja surma puhul.
Kambja sovhoos

Sügav kaastunne perekond Koppelile armsa poja
JAAK KOPPELI
õnnetu surma puhul. Perekonnad Ahi, Pajumägi, Tüvis-te, Aug, Kavald, Pukk, Münt, Veis, Pula, Rein, Ots ja Puuts

Tunneme kaasa Linda Menertile ema
IDA KRAAVI
surma puhul.
Töökaaslastes TET elamukoondis.

Avaldame sügavat kaastunnet Malle Kooviti perekonnaga
LINDA KOOVITI
surma puhul.
Töökaaslastes Luunja sovhoosi kontorist